

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม
ของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดระยอง

นางมีนา จินะโกษฐ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Factors of Good Governance Principle of Public Participation Nikhom Phatthana
Tambol Administrative Organization in Nikhom Phatthana District,
Rayong Province**

Mrs. Mina Jinagoht

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political science

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ   ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล
นิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ชื่อและนามสกุล   นางมีนา จินะโกษฐ์

วิชาเอก   การเมืองการปกครองท้องถิ่น

สาขาวิชา   รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

(รองศาสตราจารย์อุทพร อิศรชัย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ผู้ศึกษา นางมีนา จินะ โภษะ รัศนศึกษา 2558000879 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา (2) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา และ (3) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของ อบต.นิคมพัฒนา เกิดจากประชาชนรู้สึกว่ามีความรู้ความสามารถน้อย ไม่สำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วม ขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิ บทบาท หน้าที่และเจตจำนงของตน ไม่เข้าใจโครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของ อบต.นิคมพัฒนา ความไม่พร้อมเรื่องเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วม และห่วงเหิน ไม่ผูกพันกับชุมชน/อบต.นิคมพัฒนา (2) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ (2.1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ รู้จักบทบาทหน้าที่ กล้าแสดงความคิดเห็นเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม คำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและชุมชน มีความเชื่อมั่นผู้บริหารและพนักงาน อบต.นิคมพัฒนา (2.2) ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วม ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อ อบต.นิคมพัฒนา และความสัมพันธ์ที่ดีกับ อบต.นิคมพัฒนา (2.3) ปัจจัยเกี่ยวกับ อบต. ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานมีความเป็นผู้นำ ผู้บริหารเป็นคนท้องถิ่น บริหารงานเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา (3) แนวทางการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของ อบต.นิคมพัฒนา ได้แก่ ปลุกฝังค่านิยมให้ประชาชนผูกพันและเกิดความรู้สึกว่า อบต.นิคมพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมแก่ผู้นำชุมชน ประชาชน และพนักงาน สนับสนุนให้ใช้เวทีชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ จารีตและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้ผู้บริหารและพนักงานยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ จิตสำนึกของพลเมือง และกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่ม/ชมรมขึ้นในชุมชน

คำสำคัญ ปัจจัย การบริหารจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

Independent Study title: Factors of Good Governance Principle of Public Participation Nihom Phatthana Tambol Administrative Organization in Nihom Phatthana District, Rayong Province

Author: Mrs. Mina Jinagoht; **ID:** 2558000879; **Degree:** Master of Political Science

Independent Study advisor: Dr. Sombareuna Niyomthai, Assistant Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) problems of good governance principle of public participation of Nihom Phatthana Tambol Administrative Organization (TAO)'s application; (2) factors of success that lead to public participation in local administration following the principles of good governance; and (3) recommendations for Nihom Phatthana TAO to promote public participation in local administration.

This was a qualitative research based on in-depth interviews and documentary research. The data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) The problems that affected public participation of Nihom Phatthana TAO administration were a feeling of citizens that they had little knowledge and capabilities and were not an important part of the participatory process; a lack of understanding about citizens' rights, roles, responsibilities and conscience; a lack of understanding about the structure, authority and roles of the TAO; lack of ability to take the time to participate; and feelings of distance or lack of attachment to the TAO and the community. (2) The factors of success for public participation were 2.1) personal factors: awareness of roles and responsibilities, outspokenness, willingness to participate, consciousness of the impact on oneself and one's community, and confidence in the TAO personnel and administrators; 2.2) community factors: support from the community and opportunities for participation; the faith the community has in Nihom Phatthana TAO; and the community's relationship with the TAO; 2.3) TAO-related factors: leadership of TAO administrators and personnel who are local people and adherence to the rules and laws; and enthusiasm for solving problems. (3) Recommendations for promoting public participation are to instill values of attachment to the TAO and to make people feel that the TAO is a part of their lives; to educate community leaders, TAO personnel and the general public about the principles of public participation; to support the use of public forums; to promote preservation of the local identity, traditions and customs; to raise consciousness among TAO personnel and administrators about the good governance principles of public participation, morality, ethics, responsibility, citizenship, and strict adherence to work rules; and to promote the founding and operation of community groups and clubs.

Keywords: Good Governance, Local Government, Public Participation, Nihom Phatthana Tambol Administrative Organization

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล และอาจารย์ ดร.สมปฤถณ นิยมไทย ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขตลอดจนติดตาม ตรวจสอบการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ อย่างใกล้ชิดตลอดมา จนกระทั่งการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งใจและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาด้วยดีเสมอมา รวมถึงกระทรวงการคลังที่สนับสนุนทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท ภายในประเทศ (นอกเวลาราชการ) จนสำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากที่สุด และขอขอบคุณคุณณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล คุณอารีรัตน์ อินจ้อย และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาด้วยดีเสมอมา

มีนา จินะโกษฐ์

มิถุนายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	16
การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	45
นำหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงาน ในองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา.....	45
เหตุผลของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การ บริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา.....	50
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา.....	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและอุปสรรคของการเข้าไปมีส่วนร่วม และแนวทางการแก้ไข.....	56
แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล	
ด้านการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา.....	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
สรุปผลการวิจัย.....	61
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	81
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	82
ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....	85
ประวัติผู้ศึกษา.....	87

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีมาตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5¹ ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 จนมาถึงปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนามาเป็นลำดับ และตอบสนองแนวทางการ ปกครองแบบประชาธิปไตยที่เด่นชัด ไม่ว่ารัฐธรรมนูญของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความต่อเนื่องและเติบโตอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มบทบาทให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเอง ในระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคลเพื่อ มีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาชุมชนในขณะนี้เพราะอยู่ใกล้ชิดชุมชนและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วสอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นองค์กรหลักที่ใช้กระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ² ความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่ง กล่าวคือ การที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันและเห็นความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อระบอบประชาธิปไตย และต่อการตอบสนองความต้องการจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น

---

¹ ชัยอนันต์ สมุทวานิช (2539) 100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชการวิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง พี เพรส หน้า 35

² อนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543) เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น : ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ บทวิจารณ์พิมพ์ หน้า 14

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศถือเป็นรากฐานสำคัญของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับการปกครองในระดับท้องถิ่นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงได้วางบทบัญญัติที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดอยู่ในหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี 3 มาตราหลักดังต่อไปนี้ คือ มาตรา 285 ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 286 ว่าด้วยเรื่องการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น และมาตรา 287 ว่าด้วยเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้เน้นย้ำถึงหลักการกระจายและรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้นยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่เนื่องจากมีอุปสรรคหลายประการ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิหรือวางเงื่อนไขการใช้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหัวใจของการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนนั้นมีส่วนร่วมมากขึ้น จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และมีช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งและหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่อารยะประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมส่วนรวม และเกิดประโยชน์ต่อสังคมชุมชนสูงสุด มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพด้วย ซึ่งเป็นรูปแบบสถาบันประชาธิปไตยขั้นสูงที่ต้องรับฟังความคิดเห็นจากสังคมจากประชาชน และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย³ ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

³ Yasutami Shimomura, The Role of Governance in Asia, (2003) Printed Singapore : Utopia Press Pte Ltd. pp. 67

และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการเมืองให้เข้มแข็งและเป็นอิสระมากขึ้น

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลในประเทศไทยได้มีการสอดแทรกในการบริหารราชการแผ่นดินมานานแล้ว แต่ยังไม่ชัดเจนเท่ากับปัจจุบัน หลักธรรมาภิบาลได้มีการกล่าวถึงเป็นระยะในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่มีความแพร่หลายมากนัก กระทั่งมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการบริหารบ้านเมืองที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเน้นเรื่องของการกระจายอำนาจ ก่อให้เกิดการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้คนในท้องถิ่นมีโอกาสในการบริหารภายในท้องถิ่นของตนเองได้

องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ และยังมีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานส่วนราชการส่งผลให้การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐนั้นมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการศึกษาประเมินผลในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดี โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินตามแนวทางพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เช่น การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวกประชาชน การพัฒนาความรู้และการประเมินผลการปฏิบัติราชการ แต่ผลการประเมินที่ได้กลับพบว่าจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนน้อยกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ผ่านเกณฑ์แสดงให้เห็นว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติยังคง มีปัญหาอยู่มาก

ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญแก่องค์การบริหารส่วนตำบลเพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทในท้องถิ่นมากในขณะนี้ ซึ่งเป็นองค์กรน้องใหม่ของภาคราชการที่เป็นลูกผสมระหว่างภาคราชการ และตัวแทนภาคประชาชน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการองค์การบริหาร

ส่วนตำบลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทได้บ้าง เพราะอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าและแนวโน้มของการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มที่จะเลือกจัดบริการผ่านเครือข่ายองค์กรชุมชนและร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสูงมากกว่าเทศบาล นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มการใช้กระบวนการตัดสินใจเริ่มสิ่งใหม่ โดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน และมักจะเลือกทำในสิ่งที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยตรง ทำเรื่องใกล้ตัว ไม่ได้คำนึงถึงอนาคต เนื่องจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการศึกษาน้อยกว่านายกเทศมนตรี ไม่คิดว่าตนเองเก่ง ไม่ได้อยู่เหนือกับคนอื่น ยังเป็นชาวบ้านธรรมดา ซึ่งเป็นข้อดี ตามทฤษฎีการเรียนรู้ มีการจัดเวทีรับฟังความเห็นจากชุมชน ส่วนใหญ่จึงไม่ถูกสั่งการ ไม่ได้ทำตามความเห็นของผู้นำ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้แบบชาวบ้าน และเห็นทางออกที่หลากหลาย ดังงานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมท้องถิ่นไทย⁴

องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการท้องถิ่นตามกฎหมาย มีงบประมาณใช้ในการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ การบริหารงานขององค์การจำเป็นต้องมีหลักการบริหารที่ดี เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

องค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านเกณฑ์และได้รับรางวัลจากการประกวดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลหลายครั้งติดต่อกันนั้นมีอยู่จำนวนน้อย อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้เป็นหนึ่งในองค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านเกณฑ์และได้รับรางวัลการประกวดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลติดต่อกัน 5 ปี

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีความสนใจจะทำการศึกษาว่าการที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง นำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติงานได้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลติดต่อกัน 5 ปี มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีปัญหา อุปสรรค รวมถึง

⁴ จรัส สุวรรณมาลา (2547) นวัตกรรมท้องถิ่นไทย เล่ม 9 กรณีศึกษาด้านการเมืองและการมีส่วนร่วมและด้านการบริหารงานทั่วไป สถาบันวิจัยใหม่ท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 35-45

แนวทางการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

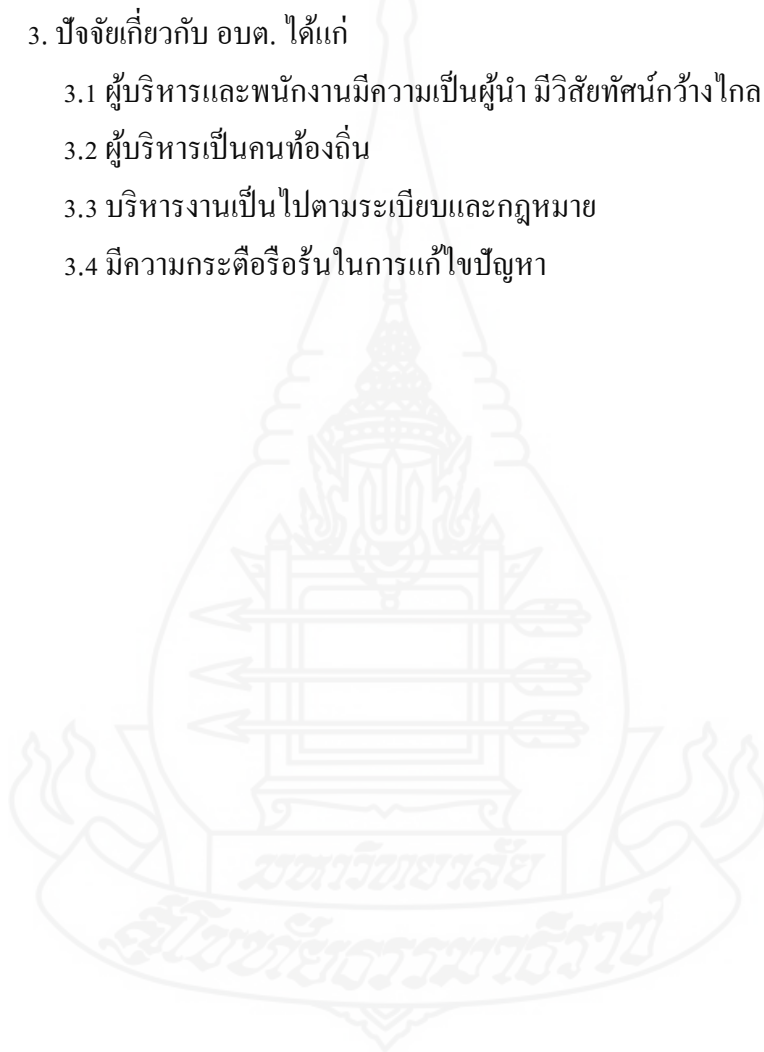
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดหลักธรรมาภิบาล แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา และเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นนำไปใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการต่อไป

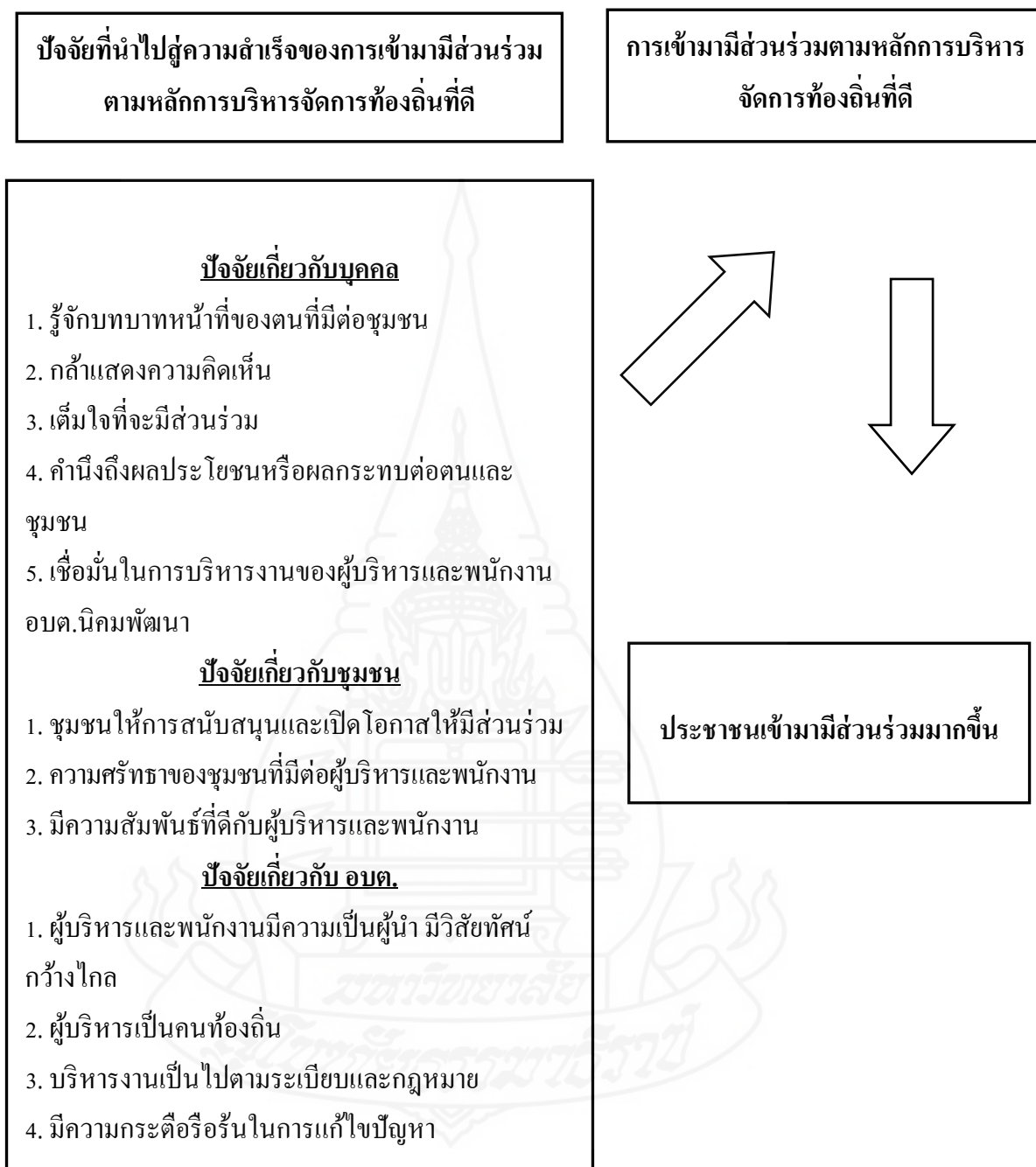
กรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

1. ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่
  - 1.1 รู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน
  - 1.2 กล้าแสดงความคิดเห็น
  - 1.3 เต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

- 1.4 คำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบต่อตนเองและชุมชน
- 1.5 เชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงาน อบต.นิคมพัฒนา
2. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่
  - 2.1 ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม
  - 2.2 ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อผู้บริหารและพนักงาน
  - 2.3 มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารและพนักงาน
3. ปัจจัยเกี่ยวกับ อบต. ได้แก่
  - 3.1 ผู้บริหารและพนักงานมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
  - 3.2 ผู้บริหารเป็นคนท้องถิ่น
  - 3.3 บริหารงานเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย
  - 3.4 มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

4.2.1 นายองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

4.2.2 พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ข้าราชการหรือพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

4.2.3 ผู้นำชุมชน และประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาช่วงปี พ.ศ.2555 – 2556 (สมัยนายกอรุณ อินทร์แก้ว)

4.4 ขอบเขตด้านสถานที่ ศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

5.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลชนะเลิศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี

5.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีและแนวทางการส่งเสริมธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

5.4 สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และประเด็นต่าง ๆ สนับสนุนการทำวิจัยดังนี้

1. แนวคิดหลักธรรมาภิบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

1.1 ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่มีมาแต่โบราณกาล นับแต่สมัยเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้ความหมายและขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบและวิวัฒนาการรูปแบบธรรมาภิบาลที่ดีที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกของประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายหลังสงคราม ซึ่งต่อมาระบบการปกครองดังกล่าวผสมผสานกับระบบราชการแบบเวเบอร์ (Weberian) ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งลักษณะของระบบดังกล่าวเป็นการปกครองที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้น มีการเมืองที่เป็นกลาง มีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้ และมีการประสมประสานของระบบคุณธรรม อย่างไรก็ตามรูปแบบดังกล่าวยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้และสานต่อ เนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากนี้โครงสร้างระบบราชการทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจและการคอร์รัปชัน ในช่วงต้น พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่

ต่างเห็นพ้องว่า แนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและการปรับปรุงรูปแบบของการปกครองใหม่ ในช่วงดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น ธนาคารโลก และกองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดีหรือที่เรียกกันว่า ธรรมาภิบาล ดังนั้น แนวคิดธรรมาภิบาลจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้แพร่หลายภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และหลังจากวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทั้งนี้ เนื่องจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนระหว่างประเทศ (IMF) ที่ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นสัญญาว่าจะสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นความจำเป็นที่ประชาชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้ทันสถานการณ์ รัฐบาลได้มีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยขอความร่วมมือจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (TDRI) ในการดำเนินการค้นคว้าวิจัย เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมได้มีการระดมแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศในระยะสั้นและระยะยาวให้ยั่งยืน ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวได้จัดเอกสารข้อเสนอเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลไทยและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ระดมแนวคิดในประเทศไทยหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมทำงานและคณะทำงานได้จัดทำเอกสารข้อเสนอเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลไทยเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2542

นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้เลขาธิการคณะกรรมการราชการพลเรือนจัดทำบันทึกข้อกำหนดเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ โดยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2542 และวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยนายกรัฐมนตรีได้ลงนามในระเบียบดังกล่าวเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา แนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามภาษาไทยเป็นแนวคิดที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางหลังจากมีเหตุการณ์วิกฤติ

ทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและในเอเชียตะวันออก โดยแนวคิดเรื่องการจัดการปกครองที่ดีนั้น ได้รับการรณรงค์อย่างมากโดยสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระดับโลก

จากการได้ศึกษาความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาลสรุปได้ว่า เป็นแนวทางการบริหารงานของภาครัฐเพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ รวมถึงการพัฒนาคนที่ยั่งยืนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของชาติ

1.2 ความหมายของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ด้วยกัน คือ ธรรม กับอภิบาล ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546 ได้ให้ความหมายว่า

ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎ กฎเกณฑ์ กฎหมาย สิ่งดีงาม

อภิบาล หมายถึง การดูแล การปกครอง การบริหาร การปกป้อง การสร้างภูมิคุ้มกัน บำรุงรักษา ปกครอง ปกป้อง หรือคุ้มครอง

ธรรมาภิบาล คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่าเป็นการปกครองที่ดีโดยรัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลักรัฐและรัฐบาลมีระบบและการใช้กฎหมายที่ยุติธรรมมีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความคงเส้นคงวา สามารถตรวจสอบได้

ประมวล รุจเสรี ให้ความหมายธรรมาภิบาล คือ วิธีที่จะทำให้รัฐกับประชาคมรัฐกับสังคม หรือรัฐกับชุมชนนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์มีการปฏิบัติต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศและประชาชน

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชณี ภู่อระกุล ได้เขียนหนังสือเรื่องธรรมาภิบาลกับสังคมไทย มีใจความตอนหนึ่งว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็น ไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

เจริญ เจษฎาวัลย์ ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า ธรรมาภิบาล คือ โครงสร้าง การจัดการองค์การ นโยบาย กระบวนการวิธีปฏิบัติ และระบบการควบคุมภายในขององค์การที่ออกแบบ มาใช้ซึ่งนำการปฏิบัติงานทั้งหมดในลักษณะต่อเนื่อง และควบคุมกิจกรรมทั้งหมดขององค์การ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความเอาใจใส่ต่อการปกป้องผลประโยชน์ของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งหมดและต่อผู้รับผลประโยชน์ โดยการปฏิบัติไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่กำหนด เพื่อจะได้รายงานถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของตน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า ธรรมาภิบาล คือ การบริหารจัดการ บ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่ หากจะ มีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็น คุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลก ยุคปัจจุบัน

อานันท์ ปันยารชุน อธิบายความหมายของธรรมาภิบาลว่า ธรรมาภิบาลเป็นผลลัพธ์ ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสาน ผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

ธีรยุทธ บุญมี แสดงทัศนะว่าธรรมาภิบาล เป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และประชาชนซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ให้ความเห็นว่า ธรรมาภิบาล คือ รัฐที่มีความถูกต้องเป็น ธรรม ซึ่งหมายถึงความถูกต้องเป็นธรรมใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1. การเมืองและระบบราชการที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ถูกตรวจสอบได้
2. ภาคธุรกิจที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้
3. สังคมที่เข้มแข็ง ความเป็นประชาสังคม (Civil Society) สามารถตรวจสอบภาครัฐ และภาคธุรกิจให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

ไชยวัฒน์ คำชู ได้แสดงทัศนะคติว่า ธรรมาภิบาลหมายถึง การมีส่วนร่วมคือความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนิน

นโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนพื้นฐานมัตถุอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่า เสียงคนยากจน และคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวว่า ธรรมนูญฉบับใหม่ หมายถึง การ (กำกับ) ดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม และการรักษาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในสังคม โดยมีกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน การ (กำกับ) ดูแลนี้มีอยู่ในทุกระดับของสังคมและองค์กร เช่น ธรรมนูญของชาติ ธรรมนูญหรือธรรมนูญในองค์กรธุรกิจ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรบริหารท้องถิ่น หรือแม้แต่ธรรมนูญในครอบครัว ความหมายรูปธรรมของธรรมนูญและธรรมนูญคือ กฎกติกาที่ตกลงร่วมกันว่าจะเป็นกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในการดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม

อรพินท์ สพอิชชัย ได้กล่าวว่า ธรรมนูญ คือ ระบบ โครงสร้าง และกระบวนการต่าง ๆ ที่วางเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ กล่าวว่า หลักธรรมนูญ ในความหมายสากลนี้ มีความหมายรวมถึงระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วรภัทร โตธระเกษม อธิบายว่า ธรรมนูญ หมายถึง การกำกับดูแลที่ดี หรือหมายถึงการใช้สิทธิ์ของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญของหลักธรรมนูญคือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจ (Accountability)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขอบเขตความหมายของคำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่าการบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
5. ปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ
6. อำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
7. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลที่มาใช้ในประเทศไทย สรุปได้ว่า เป็นความพยามของรัฐบาล ภาคประชาสังคมและนักวิชาการมีความต้องการให้ส่วนราชการหรือองค์กรภาคเอกชนนำระบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความชอบธรรมให้กับสังคมและประเทศชาติ

1.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

เจริญ เจริญวัฒน์ ได้แสดงทัศนะให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาล มีองค์ประกอบดังนี้

1. คุณค่าจริยธรรม (Ethical Values) หมายถึง การปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจ (Code of Corporate Conduct) และจริยธรรมของพนักงาน (Code of Ethics) ขององค์กร
2. การเปิดใจกว้าง (Openness) หมายถึง Board of Directors และฝ่ายจัดการ มีการเปิดเผยต่อผู้มีส่วนได้เสีย และผู้รับประโยชน์ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติ (Decision-Making Process and Actions) ที่ได้กระทำไปให้ทราบโดยทั่วกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ซึ่งรวมถึงการเปิดใจกว้างในการยอมให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติการของตน อย่างละเอียดได้ด้วย
3. ความยุติธรรม (Fairness) หมายถึง ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียจะได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกัน โดยมีกลไกป้องกันมิให้เกิดการเอาเปรียบกันอย่างไม่เป็นธรรม
4. ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การเปิดเผยดำเนินงาน และรายงานทางการเงินของกิจการอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอ มีความชัดเจน และเรียบง่าย
5. ความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติ ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อสาธารณชนในการตัดสินใจและการกระทำโดยเสนอตัวเองให้มีการตรวจสอบอย่างละเอียดได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ที่มีความเหมาะสม
6. ระบบควบคุมภายในดี (Good System of Control) หมายถึง องค์กร มีมาตรฐานการควบคุมภายในที่มีระเบียบแบบแผนที่สามารถป้องกันความเสี่ยงได้ โดยมีทั้ง Preventive Control, Detective Control, Corrective Control และ Directive Control พร้อมภายใต้เงื่อนไขค่าใช้จ่ายของการควบคุม มิไม่มากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีระบบควบคุมภายในนั้น
7. ความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency and Effectiveness) หมายถึง องค์กรที่มีธรรมาภิบาลพร้อม ควรต้องมีกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิผลอย่างน้อยในระดับหนึ่งที่ได้คาดหวังไว้
8. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance with Applicable Laws and Regulations) หมายถึง องค์กรที่มีธรรมาภิบาลต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของภาครัฐที่กำหนดไว้ โดยพยายามไม่บ่ายเบี่ยงหรือหลีกเลี่ยง หรือหลบกฎหมายอย่างไร้จริยธรรม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลว่า หลักธรรมาภิบาลจะต้องมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและ เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกใน ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลว่า หลักธรรมาภิบาล มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้

และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเอง เข้าใจ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ

2. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่รัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้าน ปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวน การร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

4. หลักความคุ้มค่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการประหยัดงบประมาณ

5. หลักการมีส่วนร่วม ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัด งบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

6. หลักคุณธรรม หมายถึง การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่อง ต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์การลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริการจัดการและใช้ ทรัพยากรชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วย ความมี ระเบียบวินัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ความหมายและความสำคัญ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนได้ เข้ามา มีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมใน การออกกฎหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม

ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วยการให้ความหมายจำกัดความ การมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมประเด็นต่าง ๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” หมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลาย ๆ เรื่องแล้วแต่กรณี⁵ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตน⁶ ส่วนความหมายด้านการดำเนินงาน โครงการ การมีส่วนร่วมหมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ⁷ โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ ความสามารถ แรงงาน สนับสนุนหรือจัดการทรัพยากร เช่น เงิน ทุน วัสดุ ในกิจกรรมการพัฒนา⁸ ส่วนความหมายในด้านการจัดการหมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม⁹ ในประเด็นการตัดสินใจหมายถึง เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ¹⁰

⁵ ไพรัตน์ เศษรินทร์ (2527) นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน โสภการพิมพ์ หน้า 6-21

⁶ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท สำนักพิมพ์ไทย หน้า 25

⁷ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สักดิ์โสภณการพิมพ์ หน้า 181-185

⁸ ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 5

⁹ WHO and UNICEF (1978), Report of the international conference on primary health care, New York: N.P.Press, pp. 11

¹⁰ ชินรัตน์ สมสืบ (2539) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งราม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา หน้า 23

จากการศึกษาคำจำกัดความและแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงร่วมตรวจสอบ อันมีผลกระทบบถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ขอนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรท้องถิ่น” หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบ การดำเนินงาน รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อให้ผู้บริหารบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงกับความต้องการของประชาชนและรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้นและเพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นทุกชั้นตอน

2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจำแนกตามลักษณะงานหรือกิจกรรมที่ดำเนินการได้หลายลักษณะได้แก่

ลี เจ แครี่ (Lee J. Carry) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ประการคือ

- 1) เป็นสมาชิก (membership)
- 2) เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (attendance at meeting)
- 3) เป็นผู้ออกเงิน (financial contribution)
- 4) เป็นกรรมการ (membership on committees)
- 5) เป็นประธานหรือผู้นำ (position of leadership)

Bryant and White ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประเภทคือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (horizontal form of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์ การแนะนำชักชวนการมีส่วนร่วม เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (vertical form of participation) เป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง อาจเป็นแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยน แต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมวางแผน นโยบาย หรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อกิน รพีพัฒน์ ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง และวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา และวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา

5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ

3) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ ควบคุมติดตาม ประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการดำเนินงานพัฒนาหรือกิจกรรมโครงการใด ๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายประการทั้งด้านปัจจัยตัวบุคคล องค์กร และชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และ เกิดการพัฒนาที่ดี เกิดผลดีต่อชุมชนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจาก ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจบีบบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ¹¹

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปรัชญา เวสารัชช¹² ได้กล่าวถึง ดังนี้

1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย

2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ

3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่นค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ ออมทรัพย์

4) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

ในประเด็นเดียวกัน อนุภาพ ภิรลาภ¹³ เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง

¹¹ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หน้า 188

¹² ปรัชญา เวสารัชช (2528) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท หน้า 170

¹³ อนุภาพ ภิรลาภ (2528) การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี หน้า 25-26

ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจในขณะที่ ธวัช เบญจาทิกุล¹⁴ เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มี 5 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และด้านจิตวิทยาทางสังคม

นอกจากนี้ อรอนงค์ ธรรมกุล¹⁵ ยังได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นไว้ด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ การเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นไว้ด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันเป็นเครือญาติและความผูกพันในชุมชน 2) ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ และ 3) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายในหมู่บ้าน ในประเด็นเดียวกันจากการศึกษาของ Creighton¹⁶ พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่นั้น อย่างน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการคือ 1) ความใกล้ชิดปัญหา 2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ 3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ 4) ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม 5) ค่านิยม และ 6) อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย นอกจากนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วม ปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญคือ การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอ และต้องแสดงให้เห็นชัดเจนเพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้ ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม

2.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจเลียว บุรีภักดี ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (marginal participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกค้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

¹⁴ ธวัช เบญจาทิกุล (2529) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา : หมู่บ้านชาวเขาชนะเลศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัด เชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹⁵ อรอนงค์ ธรรมกุล (2539) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹⁶ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เดือนตุลา หน้า 158-161

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (partial participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (full participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชน

United Nation ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (spontaneous) โดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (coercive) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

จันทนา สุทธิจิริ¹⁷ เสนอความเห็นไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่หลากหลายรูปแบบและมีวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง และบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจแบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ 2 รูปแบบคือ

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่มีกฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำโดยวิธีการที่สำคัญและยอมรับใช้ปฏิบัติทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

1.1) การเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุดในทางวิจัยนั้น สามารถวัดระดับ ประเมินค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แน่นอนชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่น

1.2) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูดอภิปราย เขียน ในระบอบ

¹⁷ จันทนา สุทธิจิริ (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชน การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน กรุงเทพมหานคร วิ.เจ.พรินต์ติ้ง

ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองประการนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลจะมีโอกาสได้รับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อวิจารณ์ทั้งเชิง การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจธิปไตย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

1.3) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาล ตามอุดมการณ์ของพรรคการเมือง ส่วนประชาชนที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ก็สามารถเข้าร่วมเข้ากิจกรรมด้วยการณรงค์หาเสียงช่วยพรรคการเมืองได้

1.4) การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์อาจจะเนื่องด้วยมีอาชีพเดียวกัน มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งต้องตรงกัน และเป็นการใช้พลังของกลุ่ม แสดงอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

2.1) การเดินขบวนหรือการชุมนุมประท้วง ซึ่งอาจจะเป็นการต่อต้านคัดค้านนโยบาย การกระทำของรัฐหรืออาจเป็นการสนับสนุนนโยบายหรือโครงการของรัฐก็ได้

2.2) การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีการแสดงออกของประชาชนที่เป็นการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐหรือการปฏิบัติที่ละเมิดต่อกฎหมายโดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นเหตุการณมีส่วนร่วมในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและเสถียรภาพทางการเมืองได้ในสังคมที่ใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยย่อมมีอาจขาดเสียได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน อันเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญซึ่งแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยของสังคมหนึ่งสังคมใด โดยเกี่ยวเนื่องกับการใช้อำนาจของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองต่อรัฐบาล และกลไกอื่นที่ใช้อำนาจธิปไตยแทนประชาชนตามหลักการและอุดมการณ์ของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวในทางหนึ่งประชาธิปไตยจะไม่สามารถเข้มแข็งหรือปฏิบัติตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเต็มที่หากขาดซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะในรูปแบบของการสนับสนุน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในเชิงการคัดค้านกระบวนการทางการเมือง การควบคุมการใช้อำนาจของระบบการเมืองในระดับใดความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

2.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การอนามัยโลก (WHO) และยูนิเซฟ (UNICEF) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

- 1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
- 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน
- 3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุม ทางสังคม
- 4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้

2.5 หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการ ได้ในหลายมิติตามความเหมาะสมและความต้องการพื้นฐานของประชาชนในสังคมนั้น International Association for Public Participation (IAP2) ซึ่งเป็นสถาบันนานาชาติได้ศึกษาและแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1) การให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) การให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการ จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมาย ข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น
- 2) การรับฟังความคิดเห็น (consult) การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น
- 3) การเกี่ยวข้อง (involve) การเปิดให้ประชาชนมาร่วมเกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่

การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณา ประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือ (collaboration) การให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของ การตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (empower) การให้ประชาชนตัดสินใจเอง เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

2.6 เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1) ลักษณะของโครงการ พิจารณาจากความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ ลักษณะประโยชน์ที่ได้รับ ความเชื่อมโยงของโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ และการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ

2) สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการในปัจจุบันต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้น และได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่าง ๆ ด้วย

2) ประชาชนต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลอื่น ๆ ได้

3) ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่มและการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง

4) ชุมชนต้องมีการไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะหลักการและปรัชญาของการพัฒนา เทคนิค วิธีการในการจัดสรรทรัพยากร และความรู้ทางการบริหารงาน

5) ชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของและความคิด เทคนิคที่จำเป็น (โดยเฉพาะในระยะแรก)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน ในแนวทางกว้าง ๆ ดังนี้

- 1) ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม
- 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

อนุภาพ ธีรลาภ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ

1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2) ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในขั้นหนึ่งขั้นใด

4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้อย่างจัดการด้วยตนเอง

2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การให้ประชาชนมีส่วนร่วม มาตั้งแต่ต้นในการดำเนินงาน สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้

3) การสร้างฉันทามติ (consensus building) โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน

5) หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง

6) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความเป็นธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคล สังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ โดยเป็นไปตามวิถีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็น ซึ่งในภาพรวมก่อเกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลในการพัฒนาศักยภาพ สังคมชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรักหวงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้าน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามัคคีเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น

2.8 ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันดำรงราชานุภาพได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินโครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใสเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

1) ประชาชนยังขาดความตระหนักซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึกซึ่งหมายถึง ความรู้สิทธิรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม โดยเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง¹⁸ มองว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่ละคนอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ของตน องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้กับประชาชน และประชาชนอาจมองว่าตนเองไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร

2) ระบบราชการแบบเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งระบบราชการยังไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการมองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์ การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้งานล่าช้า รุงรัง และไม่ทันการ

¹⁸ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) การระดมประชาชนเพื่อพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท หน้า 272-273

สมคิด เลิศไพฑูรย์¹⁹ ได้กล่าวว่า ที่ผ่านมาการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองโดยทางอ้อมคือ ผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ซึ่งระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินกิจกรรมของท้องถิ่นตน โดยกิจกรรมของท้องถิ่นเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นหลายประการคือ

1) เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น เขาจะไม่มีความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นของตน การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการเสียสละเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี

2) การห่างเหินจากท้องถิ่นของประชาชนทำให้นักการเมืองท้องถิ่น ขาดการตรวจสอบจากประชาชน การดำเนินงานจึงเกิดความบกพร่องขึ้นได้ง่าย จนถึงขั้นทุจริต คอร์รัปชัน แม้จะมีการตรวจสอบฝ่ายบริหารจากสภาท้องถิ่นแต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

จันทนา สุทธิจิริ มองว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยมีดังนี้

1) การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในประชาชนกลุ่มชั้นกลางขึ้นไปปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการ เนื่องจากปัญหาจากการขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมือง อีกทั้งวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ขาดสารประโยชน์จิตคือ มองเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ส่วนประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างนั้นจะขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเหตุจากฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมายเช่น การทุจริตคอร์รัปชัน

3) การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

4) การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผลกระทบกับประชาชน ทำให้เกิดภาวะกดดันคับข้องใจจนต้องลุกออกมาเรียกร้อง

¹⁹ สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2543) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรมการปกครองร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กีดกันเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ โดยการก่อมีอบประท้วง จนอาจเกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองโดยวิถีทางนอกระบบประชาธิปไตย

5) การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝงเป็นการระดมสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง หรือพรรคการเมือง

6) วิธีคิดหรือพฤติกรรมของบุคลากรของรัฐ โดยมองเห็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้วยการชุมนุมประท้วงไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านนโยบายของรัฐเป็นพฤติกรรมของการก่อความก่อความไม่สงบวุ่นวายเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล

วุฒิสาร ตันไชย²⁰ มองว่า ปัญหาที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรเป็นเพราะทัศนคติของประชาชนมีต่อการเมือง มองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว คนไทยขาดวัฒนธรรมของพลเมือง (civic culture) ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น วิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นคือชาวบ้านมีการประนีประนอมสูงเพราะความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

สุทฤษฎี ศรีไสย์²¹ และคณะ มองว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับผลประโยชน์หรือผลกระทบที่จะเกิดกับตัวประชาชน ถ้าหากมีผลกระทบมากประชาชนจะเข้าร่วมมาก หากมีผลกระทบต่อประชาชนน้อย ประชาชนจะเข้าร่วมน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อบต. นั้น ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชนสังคม ตัวปัจเจกบุคคล ผู้นำชุมชนหรือผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งวิธีการหรือกระบวนการของ อบต. ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

²⁰ วุฒิสาร ตันไชย (2545) การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ธรรมดาเพรส หน้า 105-112

²¹ สุทฤษฎี ศรีไสย์ และคณะ (2544) องค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า หน้า 85

3. การบริหารงานองค์การส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ 6 ถนนทางหลวงหมายเลข 3375 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา ห่างจากอำเภอ 4 กิโลเมตร ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดระยอง 16 กิโลเมตร อยู่ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดระยอง

ทิศเหนือ จดตำบลพานิชคม

ทิศใต้ จดตำบลมาบข่า

ทิศตะวันออก จดตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย

ทิศตะวันตก จดตำบลมะขามคู่

มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 34,375 ไร่หรือประมาณ 55 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นที่ราบสลับเนิน สภาพดินเป็นดินปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการปกครอง

มีหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย สถานีตำรวจ 1 แห่ง สถานีอนามัย 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง วัดหรือสำนักสงฆ์ 3 แห่ง มีประชากรประมาณ 8,077 คน เป็นชายประมาณ 4,018 คน เป็นหญิงประมาณ 4,059 คน

3.1 โครงสร้างและการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

3.1.1 คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

คณะผู้บริหาร จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

นายอรุณ อินทร์แก้ว นายกององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

นายทองดี วัลลาสัย รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

นายสมรึก ไชยสงค์ รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 14 คน

3.1.2 พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง

สำนักปลัด จำนวน 18 คน

กองคลัง จำนวน 11 คน

กองช่าง จำนวน 5 คน

กองสวัสดิการสังคม จำนวน 5 คน

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 16 คน

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	จำนวน 16 คน
ฝ่ายตรวจสอบภายใน	จำนวน 2 คน

3.2 ข้อมูลงบประมาณปี พ.ศ.2556

3.2.1 รายรับ

ภาษีอากร	16,890,034.63	บาท
ค่าธรรมเนียม ค่าปรับและค่าใบอนุญาต	1,856,553.40	บาท
รายได้จากทรัพย์สิน	286,943.59	บาท
รายได้เบ็ดเตล็ด	227,110.00	บาท
ภาษีจัดสรร	28,627,425.20	บาท
เงินอุดหนุน	14,591,216.00	บาท
รายรับรวม	62,479,282.82	บาท

3.2.2 รายจ่าย

รายจ่ายรวม	56,121,966.87	บาท
------------	---------------	-----

3.3 ส่วนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ประกอบด้วย หน่วยงานหลัก 6 ส่วน ดังนี้

3.3.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดในองค์การบริหารส่วนตำบล งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3.2 กองคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับลักษณะงานที่ปฏิบัติด้านการกำหนดนโยบาย วางแผน ควบคุม มอบหมายงาน ตรวจสอบ ประเมินผลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานทางด้านการบริหารงานการคลังหลายด้าน เช่น งานการคลัง งานการเงินและบัญชี งานการจัดเก็บรายได้ งานรวบรวมข้อมูลสถิติและวิเคราะห์งบประมาณ งานพัสดุ งานธุรการ งานการจัดการเงินกู้ งานจัดระดับงาน งานบริหารงานบุคคล งานตรวจสอบเกี่ยวกับการเบิกจ่าย ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสนอแนะและให้คำปรึกษาแนะนำการทำความเข้าใจและสรุปรายงานดำเนินการเกี่ยวกับการอนุญาตที่เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานการคลัง เก็บรักษาทรัพย์สินที่มีค่าขององค์การบริหารส่วนตำบล และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 กองช่าง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับลักษณะงานทางช่างต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางโครงการ การรวบรวมและสำรวจวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ใน

งานออกแบบ วางผังหลัก ออกแบบสถาปัตยกรรม ครุภัณฑ์ และออกแบบคำนวณด้านวิศวกรรมต่าง ๆ การควบคุมงานก่อสร้างและซ่อมแซม บำรุง รักษา และติดตามผลวิจัยงานทางสถาปัตยกรรมและ วิศวกรรม งานควบคุมการเขียนแบบ ระบุรายการก่อสร้าง งานการประมาณราคาตรวจรับงานงวดเพื่อเบิก จ่ายเงิน งานให้บริหารตรวจสอบแบบรูปและรายการ ตลอดจนงานที่ปรึกษาในงานออกแบบและ ก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3.4 กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้าน การศึกษา งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา งานแนะแนวการศึกษาและ อาชีพ งานบริการและส่งเสริมการศึกษา งานจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางการศึกษา งาน วางแผนการศึกษา งานวิจัยทางการศึกษา งานส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา งานด้านศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณี งานกีฬาและนันทนาการ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3.5 กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ สังคมและสงเคราะห์ประชาชน เด็ก เยาวชน คนชรา คนพิการทุพพลภาพ การจัดตั้งคณะกรรมการ ชุมชน การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การพัฒนาปรับปรุงชุมชนในเขต เทศบาลให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอยู่ดีกินดี ตามความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน และฝึกอบรมอาชีพหลักสุตรระยะสั้น แบบต่อเนื่อง ตลอดปี รับทราบปัญหาความต้องการของ ชุมชนและประสานงานในการจัดทำโครงการของชุมชนในเขตเทศบาล

3.3.6 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน เกี่ยวกับการสาธารณสุขการอนามัยสิ่งแวดล้อม การป้องกันและรักษาโรค การส่งเสริมและฟื้นฟู สภาพร่างกาย การวางแผนประสาน คุ่มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ ตลอดจน ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบและดำรงไว้ซึ่งสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพของประชาชนและ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมและหลักธรรมาภิบาลได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ ประภาศรี ทักษ์สินสุข²² ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา ชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุการศึกษา และการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรม การพัฒนาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ และรายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาปัจจัยทางการเมือง การถูกชักจูงจากบุคคลในแวดวงราชการมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา และปัจจัยด้านการบริหารการจัดการ ได้แก่ ความถี่ในการนิเทศงาน มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา

ชูชาติ พ่วงสมจิตร²³ ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ โรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ

1.1 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นแกนหลัก และสถานะในช่วงที่เศรษฐกิจดี

(2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นกระตุ้นให้ นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับ โรงเรียน และ

(3) ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทย

1.2 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธาความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ ความ เป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลานความเกี่ยวข้องผูกพันกับ โรงเรียน สถานภาพของคนในชุมชน

²² ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³ ประภาศรี ทักษ์สินสุข (2532) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสุพรรณบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม

1.3 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างสมศรัทธาไว้ให้ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารทำงานกับกรรมการศึกษาได้ดี ผู้บริหารและครูให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถดี ผู้บริหารและครูประพฤติตนดี ครูรัก ผูกพัน และรู้ดีว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือศิษย์เก่าอยู่ในโรงเรียน ครูสนใจเด็กและสอนดี และคณะครูมีความสามัคคี

(2) ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน สร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความเอื้อเพื่อแก่ชุมชน และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน

(3) ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงานที่ดี มีความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน และมีการพัฒนาที่ดี

(4) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ความเป็นโรงเรียนของชุมชน ชื่อของโรงเรียน และการที่โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัยคือ

2.1 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมที่ทำให้คนในชุมชนไม่มีเวลาว่าง สภาพะในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต และระบบมาตรฐานสินค้า

(2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน และระบบของการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลาว่าง การขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และความขัดสนส่วนบุคคล

2.3 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูรุ่นปัจจุบัน ขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บุคลากรในฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหารโรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ และ

ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครุมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อชาวบ้านประพฤตินไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้าร่วมมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

(2) วิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง โรงเรียนทำให้ประชาชนเดือดร้อน ยกเลิกสิทธิพิเศษของผู้มีอุปการะต่อโรงเรียน แต่งตั้งผู้มาทำงานกับชุมชนไม่เหมาะสมไม่ตอบแทนชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้เข้าร่วม

(3) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความโดดเด่นด้านวิชาการของโรงเรียนลดลง และไม่มีผลงานที่ประสบความสำเร็จเสนอให้ชุมชนชื่นชม

(4) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ข่าวดาบของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดีการขาดบุคลากรที่จะเชื่อมโยงกับชุมชนและการขาดทีมงานที่ดี

วุฒิสาร ตันไชย²⁴ เสนอแนะที่ประชาชนไม่เข้าร่วมทางการเมืองเท่าที่ควรนั้น เป็นเพราะเหตุดังนี้

1) ทัศนะของประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัวไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน

2) ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า

3) วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประณีประนอมสูง เพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

4) วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้นำและขาดอิสระในการตัดสินใจ

คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี้ยว และคณะ²⁵ ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540: ปัญหาและทางออกพบว่า ในทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละระดับจะเป็นไปอย่างกว้างขวางจริงจัง

²⁴วุฒิสาร ตันไชย (2545) การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ธรรมดาเพรส หน้า 105-112

²⁵คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี้ยว และคณะ (2545) รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรคและทางออก กรุงเทพฯ สถาบันพระปกเกล้า

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ²⁷ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ผู้วิจัยชี้ว่าการมีส่วนร่วมค่อนข้างจำกัดอยู่ในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเป็นหลัก ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนเป็นไปอย่างค่อนข้างห่างเหิน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นหรือ

ระดับชาตินั้นค่อนข้างสูง โดยสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่ายดี เพื่อนฝูง และห้วคະແນ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับนักธุรกิจ มีในลักษณะที่พึ่งพา และแบ่งปันผลประโยชน์กัน

ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับกลุ่มข้าราชการนั้น รัฐยังคงยึดบทบาทในการกำกับดูแลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปรากฏว่าข้าราชการยังคงมีอิทธิพลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับสูง ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวว่าก่อให้เกิดปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วยังก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสของการดำเนินงานของท้องถิ่น เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และระบบอุปถัมภ์ไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือร้องเรียน แม้ว่าจะพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม นอกจากนี้แล้วประชาชนเองก็ยังมี ความเข้าใจกลไกทางกฎหมายในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามงานวิจัยได้พบว่า ถ้าชุมชนมีความเข้มแข็งระดับการมีส่วนร่วมจะสูงส่งผลให้ระดับของการทุจริตคอร์รัปชันขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นในระดับต่ำ

ดำรงค์ วัฒนา และคณะ²⁸ ได้ศึกษาการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนและความเหมาะสมของภารกิจที่จะถ่ายโอน จากการที่มีนโยบายการกระจายอำนาจ ในปัจจุบัน รัฐจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามารับรู้และมีสิทธิมีเสียงและมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และแก้ไขปัญหาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นด้วย ตามหลักธรรมาภิบาล (Good Local Governance) จากงานศึกษาวิจัยพบว่าลักษณะของผู้นำ วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาของฝ่ายบริหารที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อ

²⁷ นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้า

²⁸ กฤษณ์สัมพันธ์ เมาะสูต และคณะ (2546) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Local Administrative Organization and Good Governance) กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า

ความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ในการจัดการท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็จะมีความพร้อมและขีดความสามารถในการจัดการสูง รวมทั้งในการแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

สุเทพ คุณกิตติ²⁹ ได้ศึกษาเรื่องของหลักธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครขอนแก่นสามารถชนะการประกวดและได้รับรางวัลจากสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ จำนวนหลายครั้ง ได้แก่ ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการบริหารของเทศบาล ความสนใจ ความตั้งใจจริง และความจริงใจของผู้บริหาร การประชาสัมพันธ์ของเทศบาล การทำงานอย่างตรงไปตรงมาของเทศบาล ความเป็นธรรมและความเสมอภาคในการให้บริการของเทศบาล ความมีศักยภาพของเทศบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน ความรับผิดชอบของเทศบาล การบริหารงาน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจของเทศบาล การมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ความประทับใจและความเป็นกันเอง ความมีคุณธรรม ความคุ้มค่า การสร้างจิตสำนึก และ การนำไปปฏิบัติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาล ความสามัคคี วิสัยทัศน์ของผู้นำ และความเข้มแข็งทางการเมือง

กฤษณ์สัมพันธ์ เมณะสุด และคณะ³⁰ ได้ร่วมทำรายงานการศึกษาเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมี 2 ประการดังนี้

1. คณะผู้บริหาร และสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล มีความต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย และในระหว่างสมาชิกสภาด้วยกัน ไม่มีความแตกแยกเป็นฝักฝ่าย
2. แนวคิด และทัศนคติของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งประโยชน์ส่วนรวม ไม่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ทำให้ไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งหรือร้องเรียนปรากฏออกมา

²⁹ สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

³⁰ รุ่งนภา ดาอินทร์ (2551) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศิริวัฒน์ ลาภจิตร³¹ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จากการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชนอาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกลงให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน สำหรับตัวแบบการตัดสินใจ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขยะ สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปม (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกันส่วนปัจจัยด้านองค์การ เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า การมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและการเป็นเพศชาย

³¹ ชนกรณ บัวคำภา (2553) การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลตำบลทุ่งตะเกียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

รุ่งนภา ตาอินทร์³² ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับการบริหารองค์กร คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านระบบและวิธีการบริหารงาน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านทักษะการบริหารและปัจจัยด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร ปัจจัยทั้ง 7 ประการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กร

ธนภรณ์ บัวคำภา ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณี เทศบาลตำบลคิ่งตะเกียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ และศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของเทศบาลตำบลคิ่งตะเกียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาสรุปได้ว่า อดีตนายกององค์กรบริหารส่วนตำบลคิ่งตะเกียบในฐานะผู้นำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล และมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในองค์กรบริหารส่วนตำบลคิ่งตะเกียบนั้น ประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีความพร้อมทางด้านทรัพยากร และด้านการเงิน รวมไปถึงจำนวนของบุคลากร สำหรับปัญหาในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติที่สำคัญมี 2 ประการ คือ การมีระบบการให้รางวัลการประกวดองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลที่ไม่ชัดเจน และบุคลากรบางส่วนไม่ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

พิบูลย์ อรุณสันติโรจน์ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า

(1) ปัจจัยภายใน ด้านค่าจ้าง/ค่าแรงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครในระดับมากที่สุด

(2) ปัจจัยภายนอก ด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ในเขตอุตสาหกรรมนวนครในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัย

³² พิบูลย์ อรุณสันติโรจน์ (2554) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชา รัฐศาสตร์ (การเมืองการปกครอง)

ภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในรายละเอียดพบว่า ความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก มากที่สุด รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน

ข้อเสนอแนะคือ ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน ที่จะมียผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้นำแรงงานได้ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ โดยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจคือ ต้องเพิ่มบทบาทขององค์กรไตรภาคีอันประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาล

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่รับมอบอำนาจจากรัฐบาลกลางสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และเมื่อได้ประยุกต์หลักการบริหารงานให้เข้ากับหลักธรรมาภิบาลก็จะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นยังได้สะท้อนถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จรวมถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลดังนี้

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่

1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีความตั้งใจและจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์ทำงานอย่างตรงไปตรงมา ความเป็นธรรมและความเสมอภาคในการให้บริการ ความรับผิดชอบ การบริหารงานที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน การสร้างจิตสำนึก และความเข้มแข็งทางการเมือง

2) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่

1) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการเข้ามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และวิธีปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ ประการยังเอื้อต่อการคอร์รัปชันและการยากต่อการตรวจสอบ

3) ปัญหาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ 1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง 2. ผู้นำชุมชนและประชาชนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง และ 3. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 13 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนและประชาชนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 15 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 1 คน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยดังนี้

2.1 การรวบรวมข้อมูลสำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดย

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำราทางวิชาการ งานวิจัย ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบ กฎหมาย เป็นต้น

2.1.2 สร้างคำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์ โดยนำวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และผลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1.3 เสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ พร้อมคำแนะนำ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2.2 โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยทั้งหมด 2 ส่วน ดังนี้

2.2.1 ส่วนที่ 1 คำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในตำบลนิคมพัฒนา

2.2.2 ส่วนที่ 2 คำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวน 22 คน การเก็บข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้ศึกษาได้นัดหมายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน เพื่อสัมภาษณ์ในเดือนธันวาคม 2556

3.2 ผู้ศึกษาลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก

3.3 ผู้ศึกษาตรวจสอบข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการศึกษาวิจัยดังกล่าวต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ผู้ศึกษา ได้รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 1 คน พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชนหรือประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 15 คน รวมจำนวน 22 คน โดยเนื้อหาสาระของบทนี้เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1.1 นำหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

ธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานภาครัฐและการปกครองในปัจจุบัน เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นและข้าราชการ เพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนร่วมรับผลจากการตัดสินใจร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมใช้ในการบริหารงาน โดยผู้บริหารและพนักงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม มีการนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน และให้ประชาชนเป็นผู้ที่ร่วมตัดสินใจในการดำเนินการดังกล่าว เช่น การจัดทำแผนพัฒนาตำบล ได้มีการนำเอาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดจากการประชามมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบล โดยการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ จากการประชุมประชาคม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลต่อไป การให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมรับฟังการพิจารณาของสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลพัฒนา การแต่งตั้งตัวแทนประชาคม เพื่อร่วมเป็นกรรมการ ในการจัดซื้อจัดจ้าง การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและผลงาน โดยมีช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงและแพร่หลาย ผ่านหลาย ๆ ช่องทาง เช่น บอร์ดประชาสัมพันธ์ของชุมชน และขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา วารสาร หอกระจายข่าว เสียงตามสาย และเว็บไซต์ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและตรวจสอบ ติดตามการบริหารงาน ได้ตลอดเวลา ดังนั้น ถ้าหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเริ่มตั้งแต่ระดับการตัดสินใจในการบริหารงานแล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รับทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริหารงาน จะส่งผลทำให้การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและความขัดแย้งในการทำงานลงได้ อีกทั้งยังทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกรัก และ มีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกันหรือเข้าภาพร่วมกัน ในกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ได้

นอกจากนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยบรรจุไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านช่องทางหรือกลไกในการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น และให้องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้เรียนรู้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมหรือการบริหารราชการในระบบเปิด

จากการปฏิบัติจริง และพัฒนาระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้นเพื่อกระตุ้นการปรับเปลี่ยนสู่การบริหารราชการที่เปิดเผย โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และพัฒนาระบบราชการเพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้น ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น ในกรณีที่จะกระทำการที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ

ประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนได้ทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนดำเนินการ ทั้งนี้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานในเรื่องการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปีต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนามีการทำงานที่ยึดระเบียบ กฎหมาย รวมถึงยึดหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมณะะ เวลาที่องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะจัดทำโครงการขึ้นในพื้นที่ จะมีการประชาสัมพันธ์ติดประกาศเรื่องโครงการให้คนในชุมชนรับรู้รับทราบเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้ง รวมถึงมีการสนับสนุนส่งเสริมการเป็นตัวแทนของชุมชนเข้าไปทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทนประชาชนในการรักษาผลประโยชน์หรือเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานราชการ การทำงานแบบนี้ขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา น่าจะมีส่วนที่ทำให้ได้รับรางวัลชนะเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการที่ดีหลายปีติดต่อกันค่ะ” (นางรสสุคนธ์ รุ่งระวี สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“มีการเน้นการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก โดยให้การสนับสนุนชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ตามข้อเสนอกของกลุ่มประชาชน ส่งผลให้พวกเราได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุยกันถึงปัญหาในชมรม และร่วมกันแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน สร้างความกลมเกลียวระหว่างประชาชนในตำบล นอกจากนี้ยังจริงจังในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอีกด้วย อันนี้แหละน่าจะเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องของธรรมาภิบาล” (นายอำนาจ ศรีพงษ์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“คิดว่าการทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะเน้นหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมมาใช้ณะะ เช่น กรณีที่ชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ประสานขอให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับชมรมดังกล่าวมาให้ความรู้หรือคำแนะนำ ก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหารและพนักงาน ทำให้เกิดความประทับใจในการเอาใจใส่ ความจริงใจของผู้บริหารและพนักงานมาก” (นางอาณุน ดาวรรณ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“การนำหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงาน เป็นสิ่งที่ดีต่อองค์กรของเรา เพราะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้บริหารและพนักงานของเรา รวมถึงประชาชนอีกด้วย ในการร่วมแรงร่วมใจมีความสมัครสามัคคีในการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความสุขให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ผลที่ได้รับกลับมาไม่ใช่แค่การได้รับรางวัลชนะเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการที่ดีหลายปีติดต่อกัน แต่ยังเป็นการที่ประชาชนในพื้นที่มี

ความสุขและมีความสบายใจจากการบริหารงานของพวกเขา นอกจากนี้แล้ว นโยบายการพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเรามุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ ภายใต้กรอบแนวคิดดูแล ตั้งแต่ในครรภ์ยันเชิงตะกอน เพื่อให้เป็นคนที่มีความคุณภาพมาพัฒนาตำบลและนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นที่ยั่งยืน โดยมีความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การวางแผน ตัดสินใจ ร่วมออกค่าใช้จ่าย และร่วมปฏิบัติในโครงการต่าง ๆ เห็นได้ชัดคือ การที่ประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันบริจาคเงินจำนวนหนึ่งในการร่วมสร้างโรงเรียนอนุบาลตำบลนิคมพัฒนาที่สังกัดท้องถิ่น แห่งแรกของภาคตะวันออก อีกทั้งยังให้การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่และชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยการรวมกลุ่มของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็ง เช่น ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน และโครงการแก้วกัลยาเบิกบานเพื่อผู้พิการยิ้มได้ โดยทาง องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของ ประชาชน และให้การส่งเสริมอุดหนุน โครงการดังกล่าว ส่งผลทำให้การดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนิคมพัฒนาโดยเฉพาะการจัดทำแผนได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วผู้บริหารและพนักงานยังให้ความสำคัญในเรื่องของการมีส่วนร่วมโดยจัดให้มี ช่องทางสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่หลากหลาย เช่น การจัดเวทีประชาคม การจัดบริการ ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการรับฟังการประชุมสภาของ องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ดังนั้น รางวัลชนะเลิศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการ บริหารจัดการที่ดีที่ได้รับมอบติดต่อกันถึง 12 ปี จึงไม่ใช่รางวัลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคม พัฒนาแต่เพียงผู้เดียว หากแต่เป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของคนในครอบครัวทุกคน และการที่ ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นแรงผลักดันมหาศาลที่ จะทำให้ชุมชนของเรามีความสุขและความเจริญร่วมกัน” (นายอรุณ อินทร์แก้ว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นนโยบายหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคม พัฒนาอยู่แล้ว ทั้งในกระบวนการของการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตลอดจนร่วมกันตรวจสอบ ในทุก โครงการหรือกิจกรรม ประชาชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนผลักดันให้ก้าวไปข้างหน้า และทางองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาของเราได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถ เข้ามาตรวจสอบการบริหารงานได้ว่าทางผู้บริหารและพนักงานทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ตรงตามความต้องการของประชาชนหรือไม่ สามารถที่จะขอตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีว่าถูกต้องโปร่งใสเกิดประโยชน์ต่อตำบลหรือไม่ รวมถึงเรายังเปิดให้เข้าร่วมรับฟังการ ประชุมสภาได้ด้วย เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผลงานและพฤติกรรมของผู้บริหารและ ข้าราชการอย่างใกล้ชิดอีกด้วย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน

ร่วมกัน ช่วยการหาทางออกและข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการบริหารงานหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลต่อไป” (นายมนูญ วิวรรณ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ในฐานะข้าราชการเห็นว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา มีการบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับประชาชนและชุมชนมาก โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกแผนงาน/โครงการ ทำให้ประชาชนเกิดความรักในกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนของพวกเขา รวมถึงการให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มชมรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอันจะนำไปสู่ความสามัคคีในชุมชน เช่น โครงการอบรมความรู้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการให้แก่ประชาชน โครงการรดน้ำคำหัวหน้าผู้สูงอายุ โครงการร่อนทำนุ้ม ๆ อุ้มทำผู้ป่วยเบาหวาน เป็นต้น” (นางสาวจิรัฐติกาญจน์ สวัสดิ์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“การบริหารงานในแต่ละสำนัก/กอง จะมีภารกิจของงานที่จะต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้าเกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย ซึ่งเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับ ทำให้กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ตรงกับความต้องการของประชาชน” (นางเกสร อิวสกุล สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจะต้องมีตัวแทนประชาชนหรือผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงาน ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้จัดให้มีการดำเนินการในกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวทุก ๆ ครั้ง มีการติดประกาศบอร์ดต่าง ๆ รวมถึงการใช้เสียงตามสายให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน” (นางสาวสุรีย์พร คงประเสริฐ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นประชาคมตำบลได้ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาตำบล กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่อาจจะมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ รวมถึงยังสามารถเข้ามาทำการตรวจสอบแผนพัฒนาตำบลว่าตรงกับปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของตนเองและชุมชนหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยบรรจุไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านช่องทางหรือกลไกในการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น” (นายธีระศักดิ์ กลิ่นมณฑา สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นปัจจุบัน จัดวางเอกสารข้อมูลครบถ้วนตามรายการที่กำหนด และมีระบบการให้และขอรับข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานเกี่ยวกับการบริหารงานผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้ บอร์ดประชาสัมพันธ์ในชุมชน บอร์ดประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา วารสาร หอกระจายข่าว เสียงตามสาย และ

เว็บไซต์ ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่เสมอ และเราก็ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนขอตรวจสอบข้อมูลการบริหารงานของเราได้อีกด้วย หากเห็นว่าทำงานไม่โปร่งใส” (นางชนิดา เอมเปีย สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

1.2 เหตุผลของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล นิคมพัฒนา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การที่ประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากการที่ประชาชนรู้สึกประทับใจในตัวผู้บริหารและพนักงานที่มีความเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความทุ่มเท เอาใจใส่ในการทำงาน รวมถึงใส่ใจในปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอย่างดี และเกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือกระทบกับประชาชนในพื้นที่ให้ได้รับรู้รับทราบอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมก็เพื่อต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาว่ามีการทำงานที่โปร่งใส เป็นธรรมกับประชาชนในพื้นที่หรือไม่ และกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือไม่ ทั้งนี้ ก็เพื่อต้องการรักษาผลประโยชน์ให้กับตนเองและชุมชน โดยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะต้องให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จะต้องให้ความสำคัญไปที่คนเป็นหลัก นอกจากนี้แล้ว ยังต้องการที่จะทราบถึงวัตถุประสงค์และระเบียบของทางราชการต่าง ๆ ที่ประชาชนยังไม่รู้และไม่เข้าใจ โดยกลัวว่ากิจกรรม/โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจัดทำขึ้นอาจจะไม่ถูกกฎหมาย ทำให้เกิดผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ได้ ประกอบกับการเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวยังทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการหรือปัญหาของตน เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนานำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบลหรือกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด แล้ว้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเล็งเห็นความสำคัญโดยนำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบลตามความจำเป็นเร่งด่วนต่อไป ส่งผลทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความประทับใจและเกิดแรงจูงใจที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในครั้งต่อ ๆ ไปอีก เพราะประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา นอกจากนี้ ยังพบว่าชุมชนก็มีส่วนที่ทำให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเสมอมาก็มีส่วนที่ทำให้คนในชุมชนอยากเข้าไปมีส่วนร่วม โดยชุมชนจะคอยให้การสนับสนุน ไม่มีการปิดกั้นการให้ข้อมูลข่าวสารและเปิดโอกาสให้คนใน

ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ รวมถึงการเข้าไปเป็นคณะทำงานหรือกรรมการในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

ทั้งนี้ ในการที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนานั้นล้วนแล้วแต่มีเหตุปัจจัยเข้ามาสนับสนุน ไม่ว่าจะเกิดมาจากตัวประชาชนเอง ชุมชน หรือผู้บริหารและพนักงาน มีส่วนที่ทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา โดยในสิ่งที่เกิดจากตัวประชาชนเห็นว่าเป็น 1) การที่ประชาชนรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนต่อสังคมและชุมชน 2) การที่ประชาชนมีความกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดเห็น มีการเสนอข้อเรียกร้อง การคัดค้านข้อบังคับหรือมติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเดือดร้อน โดยไม่เกรงกลัวต่อการข่มขู่หรือคุกคาม ทั้งนี้ ก็เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาสามารถมีการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรม/โครงการตรงตามความต้องการ และประชาชนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด การแสดงความคิดเห็นของประชาชนดังกล่าวถือเป็นหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับการรับฟังความคิดเห็น (consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ 3) การที่ประชาชนมีความเต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่มีการบังคับหรือขู่เชิญให้เข้าไปมีส่วนร่วมแต่อย่างใด ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมดังกล่าว 4) การที่ประชาชนคำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาต่อตนเองและชุมชนเป็นหลัก โดยต้องการให้หมู่บ้านของตนและชุมชนมีการพัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่เฉพาะแต่สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเท่านั้นที่พวกเขาต้องการ แต่ยังหมายรวมถึงการพัฒนาคนในชุมชนอีกด้วย เพราะคนถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนามาสู่ชุมชน 5) ความเชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เพราะเป็นคนท้องถิ่นแต่กำเนิด จะต้องทำเพื่อท้องถิ่นอย่างจริงจังและจริงใจ ทำให้คนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เข้าใจและเห็นอกเห็นใจคนในท้องถิ่นด้วยกันได้ดีพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาอย่างทันที่และตรงจุด

และในส่วนผู้บริหารและพนักงานเห็นว่าเกิดจาก 1) ภาวะความเป็นผู้นำ 2) การเป็นคนในพื้นที่มาแต่กำเนิด 3) มีการบริหารงานที่เป็นไปตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด และ 4) มีความจริงใจและจริงจังในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ส่งผลให้การมีส่วนร่วมมีคุณภาพและประสบผลสำเร็จ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมตัดสินใจในแผนพัฒนาตำบล กิจกรรม/โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาจะจัดให้มีขึ้นในตำบลของเรา เพื่อคิดว่าตำบลของเราจะได้รับประโยชน์หรือผลกระทบอย่างไรบ้าง” (นางรสศุคนธ์ รุ่งระวี สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“อยากทราบถึงการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาว่ามีความโปร่งใสหรือไม่ อย่างไร จึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา เพื่อต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนและชุมชน” (นายสุชาติ ศรีพิฒ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ต้องการรับรู้รับทราบเกี่ยวกับข้อกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการต่าง ๆ โดยกลัวว่าโครงการหรือการดำเนินการของผู้บริหารอาจไม่ถูกต้องตามข้อกฎหมาย อาจจะทำให้พวกเราได้รับความเดือดร้อน ทำให้ต้องเข้าไปร่วมกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาเพื่อรับรู้รับทราบ และต้องการรักษาผลประโยชน์ให้กับตนเองและคนในตำบล” (นายสมบัติ ผ่องแผ้ว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“อยากให้ชุมชนมีการพัฒนาและประชาชนในตำบลได้รับผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาจัดทำขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และตรงกับความต้องการของคนในตำบลมากที่สุด” (นางสาวนฤนาถ ทองเจียว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“เกิดจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาที่ผ่าน ๆ มาและระหว่างดำเนินการอยู่ อยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ทำให้ตัดสินใจที่จะลงเข้าไปมีส่วนร่วมคิดว่าเราจะได้อะไรบ้างจากการเข้าไปมีส่วนร่วม” (นายสุชาติ ศรีพิฒ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“หลาย ๆ กิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการหรือข้อคิดเห็นของพวกเรา ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจให้พวกเราอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาในครั้งต่อไปอีก” (นายสุชาติ ยังรุ่งนนท์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“น่าจะเป็นที่ตัวนายกและปลัดที่เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองการพัฒนาไปที่คนเป็นหลัก ซึ่งหลาย ๆ อบต.ยังเน้นการพัฒนาไปที่ถนนหนทางอยู่เลย แต่ อบต.นครพัฒนาได้ก้าวผ่านตรงจุดนั้นมานานแล้ว นี่แหละที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วม” (นางชนิดา เอมเปีย สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“เกิดความประทับใจในตัวนายกและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีภาพลักษณ์การบริหารงานที่ดี ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน รวมถึง

ให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำให้เวลาที่มีประชามหมู่บ้านหรือตำบลก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเกือบจะทุกครั้ง” (นางนัญญฎักษณ์ ปลื้มเกษร สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ชุมชนที่เราอาศัยอยู่มีส่วนสำคัญที่ทำให้อยากเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะชุมชนมักจะให้การส่งเสริมและสนับสนุน พร้อมเปิดโอกาสให้พวกเราได้เข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ซึ่งเป็นชมรมที่เกิดมาจากความมุ่งมั่นตั้งใจของคนในชุมชนเอง” (นางสาวนฤนาถ ทองเจียว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารและพนักงาน ทำให้มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนในชุมชนได้เข้าไปเป็นตัวแทนทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เพื่อเข้าไปปรึกษาผลประโยชน์ให้แก่คนในชุมชน” (นายอนันต์ กุศลส่ง สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“นายกเป็นคนในพื้นที่มาแต่กำเนิด จะเป็นผู้ที่รู้และเห็นสภาพปัญหาในพื้นที่มากที่สุดคนหนึ่ง ดังนั้น การที่จะคิดจะทำอะไรก็จะในพื้นที่ที่จะคำนึงถึงผลกระทบต่อคนเป็นสำคัญ อะไรที่คิดว่าดีแล้วไม่กระทบกับคนหมู่มากก็ทำไป ให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นของตน” (นางสาวรัตนาวดี ณ.สาร สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น สภาพท้องถิ่นและพนักงานส่วนท้องถิ่น ทำให้บุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบต่องานมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมและเป็นธรรมกับท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง รวมไปถึงความต้องการของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม มีส่วนน้อยที่คิดในเรื่องเวลา เพราะมีฐานะยากจน มีอาชีพหาเช้ากินค่ำ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม มองเรื่องการหาเงินเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในขณะนั้น ในขณะที่คนส่วนใหญ่ที่พอจะมีเวลาก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในตรวจสอบดูการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น รวมถึงตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีมีความถูกต้อง โปร่งใส และเกิดผลประโยชน์หรือไม่ และเข้าไปร่วมรับฟังการประชุมสภาเพื่อติดตามผลงานหรือพฤติกรรมของผู้บริหารว่าทำงานโปร่งใสหรือไม่อย่างไร และผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

หรือไม่อย่างไร หากมีกิจกรรม/โครงการที่องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา มีแผนจะจัดทำขึ้น จะมีผลกระทบกับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ก็จะคัดค้านและเสนอความคิดเห็นเพื่อให้ทางผู้บริหารหรือข้าราชการนำไปพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข รวมถึงการเข้าไปเป็นหนึ่งในชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ที่เกิดจากความต้องการของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ในการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนที่อยู่อาศัย และเพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลคุณภาพชีวิตของคนในตำบล

นอกนี้ยังพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้มีการจัดทำแนวทางและวิธีการในการจัดการเรื่องของความต้องการของประชาชนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานทางด้านสังคม โดยการนำเอาบุคคลที่มีบทบาทในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วในอาชีพต่าง ๆ รวมถึงผู้นำกลุ่ม/ชมรมต่าง ๆ มาเข้าร่วมในการประชุมและประชาคมด้วย รวมถึงได้มีการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยได้จัดให้มีช่องทางประจำสำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ในชุมชนหรือเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวที่ให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานหรือกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้ และเมื่อจะมีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลก็จะมีการประชุมสัมพันธหรือแจ้งในเสียงตามสายให้ประชาชนเข้าไปร่วมเสนอความต้องการหรือแสดงความคิดเห็นได้ รวมทั้งหากประชาชนในพื้นที่มีข้อสงสัยหรือติดใจในการบริหารงาน ประชาชนสามารถที่จะขอให้ผู้บริหารและพนักงานชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบผ่านทางช่องทางต่าง ๆ มีการจัดประชุมหรือประชาคม โดยทางองค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้จัดเวียนกันไปในแต่ละหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน และในส่วนของระดับตำบลก็ได้มีการจัดการประชุมและประชาคมที่องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เพื่อให้ประชาชนได้รวบรวมเสนอปัญหาหรือความต้องการของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบลต่อไป รวมถึงการเปิดโอกาสให้เข้าไปเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง กรรมการในการดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ และเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อีกด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้อยู่ที่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเท่านั้น แต่หมายถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ หากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการ

ต่าง ๆ ของท้องถิ่นแล้ว จะทำให้บริหารสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด

ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมกำหนดให้ส่วนราชการจัดหาหรือสนับสนุนกลไกในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารของภาครัฐมากขึ้น ดังความในมาตรา 78 (5) ซึ่งบัญญัติให้รัฐต้องจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และในมาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างครบวงจรเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบายการตัดสินใจจนถึงการติดตามตรวจสอบ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ได้เข้าไปมีส่วนร่วมค่ะ ส่วนมากแล้วจะเข้าไปร่วมตรวจสอบว่าการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีมีความถูกต้อง โปร่งใส และเกิดผลประโยชน์หรือไม่ โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะเผยแพร่ผ่านทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้าน เสียงตามสายหมู่บ้าน และในคราวประชุมหมู่บ้าน” (นางสาวกัญฉัญญ์ วงศ์รัตน์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ได้เข้าไปมีส่วนร่วมบ้างเป็นบางครั้ง ถ้ามีเวลาก็จะเข้าไปร่วมรับฟังการประชุมสภาเพื่อติดตามผลงานหรือพฤติกรรมของผู้บริหารว่าทำงาน โปร่งใสหรือไม่อย่างไร และผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือเป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่อย่างไร” (นางสาวนฤดี นาคศิริ มาศ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ได้เข้าไปมีส่วนร่วม เพราะคิดว่าหากมีกิจกรรม/โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนามีแผนจะจัดทำขึ้น หากมองว่าจะมีผลกระทบกับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ก็จะคัดค้านและเสนอความคิดเห็นเพื่อให้ทางผู้บริหารและเจ้าหน้าที่นำไปพิจารณาหาแนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงต่อไป” (นายชาญ แสงจันทร์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทุกครั้ง เพราะเป็นหนึ่งในชมรมดังกล่าว โดยเห็นว่าชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของเราเป็นชมรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลคุณภาพชีวิตของคนในตำบล นับตั้งแต่มีชมรมดังกล่าวขึ้นทำให้พวกเราได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุยกันถึงสภาพปัญหา แล้วนำเอาปัญหานั้นมาร่วมกันแก้ไขและวางแผนป้องกัน” (นายอำนาจ ศรีพงษ์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ต้องการให้ผู้บริหารและข้าราชการทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ในทุก ๆ เรื่อง แผนงานหรือกิจกรรม/โครงการตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารและข้าราชการต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้น โดยมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบทั้งก่อนและหลังของการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย” (นายเนบ คล้ายสีทอง สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมนะ เห็นได้จากการประชาสัมพันธหรือติดประกาศตามบอร์ดของชุมชน ที่แจ้งและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม/โครงการ รวมถึงผลการดำเนินการ” (นางสาวนฤดี นาคศิริมาศ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“เมื่อ อบต. จะจัดทำแผนพัฒนาตำบลขึ้น ก็จะมีการประชาสัมพันธหรือแจ้งให้ประชาชนทราบ เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับแผนที่จะจัดทำขึ้น” (นางจินดา โพธิ์ศิริ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“หากมีข้อสงสัยหรือคิดใจในการดำเนินโครงการ พวกเราก็จะแจ้งขอให้ทางผู้บริหารหรือพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาชี้แจงรายละเอียดโครงการให้พวกเรารับรู้รับทราบ เพื่อปกป้องเงินภาษีที่พวกเราจ่ายไปว่าจะต้องนำมาพัฒนาท้องถิ่นให้คุ้มค่ามากที่สุดและคนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์มากที่สุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี” (นางอาณุน ดาวรรณ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการเข้าไปมีส่วนร่วม และแนวทางการแก้ไข

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาคือ ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกว่าคุณมีความรู้ความสามารถน้อย รู้สึกว่าตัวเองไม่สำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มองว่าการมีส่วนร่วมไม่ใช่หน้าที่ โดยเป็นหน้าที่ของนายก สมาชิกสภา อบต. และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเท่านั้น ไม่เห็นเห็นผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจสิทธิ บทบาท หน้าที่ของตน โดยมองว่าตนไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร ประชาชนยังไม่เข้าใจโครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ประชาชนเกิดความคาดหวังที่ไม่ถูกต้องเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองต่อข้อเสนอหรือความต้องการ ทำให้เกิดการเสื่อมศรัทธาของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมในเรื่องเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง มีฐานะยากจน ต้องหาเช้ากินค่ำ การเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจทำให้ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ การไม่รู้สึกรู้สีกผูกพันกับชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

ทำให้ไม่สนใจในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหรือผลกระทบที่อาจจะเกิดจากกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เนื่องจากไม่มีความผูกพันและสำนึกรักในท้องถิ่น ไม่มีความรู้สึกว่าชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ดังนั้น ควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและบทบาทหน้าที่ของประชาชน เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เรื่องโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ในส่วนการทำกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลควรเลือกช่วงเวลาและสถานที่ในการทำกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้กระทบกับเวลาทำงานและเดินทางของประชาชน

นอกจากนี้ยังเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมไม่ประสบผลสำเร็จคือ ทักษะและค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล และประชาชน ทำให้มีการใช้และตีความ “การมีส่วนร่วม” ที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมไม่มีคุณภาพและไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐคิดว่าประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้และไม่รู้อะไรมากนัก จึงไม่ควรให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การจัดสรรงบประมาณด้านนี้มีจำนวนจำกัด ประชาชนมักไม่พอใจที่หน่วยงานรัฐให้เป็นเพียงผู้มารับทราบรับฟังข้อมูลจากทางราชการมากกว่าเป็นผู้ร่วมดำเนินการและร่วมตัดสินใจในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คิดว่าคงจะเป็นการไม่ได้รับการส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมให้ประชาชนในพื้นที่ทราบหรือเข้าใจอย่างทั่วถึง” (นายเนบ คล้ายสีทอง สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ต้องทำมากินเลี้ยงปากท้อง เนื่องจากมีฐานะไม่ค่อยดี โดยเห็นว่าการสละเวลาเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นทำให้ขาดรายได้ที่จะนำมาจุนเจือครอบครัว และเห็นว่าสิ่งที่ผู้บริหารและข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาทำอยู่เป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่แล้ว เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่ประชาชนให้การยอมรับโดยเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนแล้ว อีกทั้งยังมีความรู้ความสามารถมากกว่าประชาชน” (นายชาญ แสงจันทร์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“มีความรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเท่านั้น การเข้าไปมีส่วนร่วมอาจทำให้ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไร” (นางสาวนฤนาถ ทองเจียว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“รู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้ที่มีความรู้ น้อย เวลาที่มีการประชุมไม่กล้าจะออกความเห็น เลยคิดว่าสิ่งที่นายกและปลัดคิดและเสนอมานั้นเป็นสิ่งที่ดีแล้ว เพราะเชื่อในความรู้ความสามารถ” (นายสุชาติ ศรีพุทธ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ตนเองคงไม่มีส่วนสำคัญขนาดนั้นของการมีส่วนร่วม เพราะถึงตนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ก็ยังมีคนอื่นที่เข้าไปมีส่วนร่วม”

1.5 แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในพื้นที่อยู่หลายๆ แนวทางด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้พนักงานและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น เกิดความรู้สึกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยการดำเนินการใด ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วม มีการสนับสนุนให้ใช้เวทีชาวบ้านในการพบปะพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่และการออกเสียงประชามติของท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมขึ้นในชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เกิดขึ้นในชุมชน มีการบริหารจัดการกันเอง เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้ง โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่กลุ่ม/ชมรมดังกล่าว รวมถึงการจัดกิจกรรม/โครงการตามประเพณีเป็นประจำทุกปี เช่น โครงการรดน้ำคำหัวหน้าผู้สูงอายุ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นต้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ จารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเอาไว้ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้เรื่องธรรมาภิบาลแก่ผู้บริหาร พนักงาน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และบทบาทของพลเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2550 และการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดงทัศนคติความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผลรวมทั้ง การร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา มีการเชิญชวนข้าราชการในหลากหลายอาชีพในพื้นที่ที่เกษียณอายุราชการ ผู้นำชุมชน รวมถึงสมาชิกของกลุ่ม/ชมรมมาเข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างพันธมิตรและสร้างแกนนำการมีส่วนร่วม ดังนั้น การที่องค์การบริหารส่วน

ตำบลนิคมพัฒนาได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ก็เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามเจตนารมณ์และตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ส่งผลทำให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของพนักงานส่วนท้องถิ่นในทุกระดับควบคู่กันไปด้วย เพื่อพัฒนาระบบราชการให้เป็นการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 เป็นแค่เพียงกลไกหรือฟันเฟืองหนึ่งเท่านั้น ยังมีอีกหลายกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นบรรลุผลสำเร็จ เช่น ภาคประชาชนจะต้องมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็จะต้องตระหนักว่าประชาชนคือเจ้าของพื้นที่ ต้องเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่ถือว่าเป็นภาระต่อการทำงานแต่อย่างใด การบรรลุเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญได้นั้น จึงต้องอาศัยการขับเคลื่อนกลไกของหลายภาคส่วนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมตั้งแต่วรากฐานจากในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับชาติต่อไป

ทั้งนี้ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้อย่างง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ทางเราได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมขึ้นในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน โดยทางเราจะเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนเงินบุคลากร และให้คำแนะนำเพื่อสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เกิดขึ้นในชุมชน และมีการสนับสนุนให้ใช้เวทีชาวบ้านในการพบปะพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่และการออกเสียงประชามติท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง” (นายอรุณ อินทร์แก้ว สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ปลูกจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักผูกพันกับท้องถิ่น เกิดความรู้สึกรักว่า อบต.นิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การดำเนินการใด ๆ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ดังนั้น การสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี รวมไปถึงการจัด กิจกรรม/โครงการตามประเพณีนิยมเป็นประจำทุกปี เช่น โครงการรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ งานประเพณี แห่เทียนจำนำพรรษา เป็นต้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ จารีต ประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นเอาไว้ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกิจกรรม/โครงการ ดังกล่าว” (นายมนูญ วิวรรณ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“จัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้ในเรื่องธรรมาภิบาลแก่ผู้บริหาร พนักงาน ส่วนตำบล และประชาชนอยู่เป็นประจำ เพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2550 และการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” (นางชนิดา เอ็มเปีย สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“เชิญชวนข้าราชการในหลากหลายอาชีพในพื้นที่ที่เกษียณอายุราชการ ผู้นำ ชุมชน รวมถึงสมาชิกของกลุ่ม/ชมรม มาเข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างพันธมิตร และสร้างแกนนำการมีส่วนร่วม” (นางสาวรัตนาวดี ณ.สาร สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ได้ให้การรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้พนักงานและ ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมอยู่เป็นประจำ เพื่อแจ้งข่าวสารและกระตุ้น ให้เข้ามามีส่วนร่วม” (นายธีระศักดิ์ กลิ่นมณฑา สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

“ส่งเสริมและจัดให้มีงานประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี เพื่อสร้าง ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมผ่านงานประเพณีที่จัดขึ้น เพราะถ้าเป็นงานสนุกสนาน รื่นเริง ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมมาก เนื่องจากการผ่อนคลายจากการทำงาน” (นางสาวจิรัฐติ กาญจน์ สวัสดิ์ สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2556)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ผู้ศึกษาได้นำเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

1.1.3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

1.2 ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.2.1 ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่

(1) การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน โดยมีจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ และต้องการที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ต้องการที่จะให้ชุมชนที่ตนเองอยู่เกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ดังกล่าวไม่เฉพาะการไปออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการตรวจสอบการ

ทำงานของผู้บริหาร สมาชิกสภา และพนักงาน ว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากพบว่ามี การทุจริตก็ควรเข้าชื่อกันยื่นขอถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

(2) กล้าแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารงาน รวมไปถึงการคัดค้าน ข้อบังคับหรือมติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเดือดร้อน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาสามารถบริหารงานและเสนอกิจกรรม/โครงการตรง ตาม ความต้องการ และประชาชนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด การแสดงความคิดเห็นของประชาชน ดังกล่าวถือเป็นหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับการรับฟังความคิดเห็น (consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อ ประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ

(3) เต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ตามความรู้ความสามารถของคนที่มีอยู่ เพราะ จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการร่วมแก้ไขปัญหาและตัดสินใจใน เรื่องนั้น ๆ

(4) คำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและชุมชน ต้องการให้หมู่บ้านของตนและชุมชนมีการพัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป รวมถึงต้องการเข้าไปรักษาผลประโยชน์ หรือผลกระทบของกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่อาจจะเกิดกับตน และชุมชน จึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานว่าเป็นไปด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ตรงตาม ความต้องการของประชาชนหรือไม่ ติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณว่า มีความถูกต้อง โปร่งใส เกิดประโยชน์กับชุมชนหรือไม่ เข้าไปร่วมรับฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นิคมพัฒนา เพื่อติดตามผลงานหรือพฤติกรรมของผู้บริหาร สมาชิกสภา และพนักงาน ขอรับทราบ ข้อมูล ข่าวสาร กรณีที่เห็นว่ามีการบริหารงานไม่โปร่งใส ตรวจสอบแผนพัฒนาตำบลว่าตรงกับ ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในชุมชนหรือไม่ คัดค้านหรือแสดงความคิดเห็น ข้อบังคับหรือมติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความเดือดร้อน และ

(5) มีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล นิคมพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานและบริการประชาชน มีความ เป็นผู้นำสูง มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ส่งผลทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา

2) ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่

(1) ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีบทบาท หรือมีความสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะประชาชนอยู่ในบริบทของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งชุมชนเปิดโอกาส

ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา หากองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนได้ เช่น กิจกรรม/โครงการ เป็นไปตามความต้องการของประชาชน เอาใจใส่ต่อประชาชน ได้รับรางวัลชนะเลิศการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อผู้บริหารและพนักงาน

(3) ความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา หากผู้บริหารและพนักงานเข้าไปร่วมในกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ให้การต้อนรับและให้บริการกับคนในชุมชนเป็นอย่างดี เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของคนในชุมชน ชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาเป็นอย่างดี

3) ปัจจัยเกี่ยวกับ อบต. ได้แก่

(1) ผู้บริหารและพนักงานมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยผู้บริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา มีลักษณะของความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา

(2) ผู้บริหารเป็นคนท้องถิ่น การที่มีผู้บริหารและพนักงานเกิดและเติบโตในพื้นที่นั้น ๆ จะทำให้มีสายเลือดของคนในพื้นที่อย่างเข้มข้น มีจิตวิญญาณของนักพัฒนาอย่างเต็มตัว รวมถึงยังมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(3) บริหารงานเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย การปฏิบัติงานทุกขั้นตอนต้องเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนในพื้นที่ ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องแต่อย่างใด มุ่งผลประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก

(4) มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาให้ความสำคัญต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ปัญหาเหล่านั้นก็จะได้รับการแก้ไขอย่างทันที่ และตรงจุด ประชาชนในพื้นที่ที่มองว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนาสามารถเป็นที่พึ่งได้

1.2.2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนครพัฒนา ได้แก่

1) ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีความรู้ความสามารถน้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ เกิดจากประชาชนแต่ละคนในพื้นที่มีพื้นฐานด้านการศึกษาแตกต่างกัน อาจทำให้การรับรู้และการเข้าใจแตกต่างกัน

2) ประชาชนรู้สึกว่าตัวเองไม่สำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน เป็นหน้าที่ของรัฐคือ นักการเมืองท้องถิ่นและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเท่านั้น ไม่เล็งเห็นผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

3) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิ บทบาท หน้าที่และจิตสำนึกของตน โดยมองว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล มองว่าตนไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร

4) ประชาชนยังไม่เข้าใจโครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของ อบต. ทำให้เกิดความคาดหวังที่ไม่ถูกต้องเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองต่อข้อเสนอหรือความต้องการ จึงนำมาซึ่งการเสื่อมศรัทธาของประชาชนต่อการบริหารงานของ อบต. ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมได้

5) ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมในเรื่องเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง มีฐานะยากจน ต้องหาเช้ากินค่ำ การเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจทำให้ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ

6) ห่วงเหินไม่ผูกพันกับชุมชน/องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ไม่สนใจหรือใส่ใจในผลประโยชน์ที่จะได้รับหรือผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่อาจจะส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ เนื่องจากขาดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของท้องถิ่น ทำให้ไม่ผูกพันและเกิดความรู้สึกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

1.3.3 แนวทางการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้แก่

1) ปลุกฝังค่านิยมแก่ประชาชนในพื้นที่นิคมพัฒนาให้มีความรู้สึกผูกพันและเกิดความรู้สึกว่า อบต.นิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การดำเนินการใด ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการปกป้อง ห่วงแหน สามัคคีและสร้างการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่นประสบความสำเร็จง่ายขึ้น เพราะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่

2) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมแก่ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ และพนักงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะสิทธิเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) สนับสนุนให้ใช้เวทีชาวบ้าน เพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนและสร้างการเรียนรู้แก่คนในชุมชนเบื้องต้นก่อน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคุ้นเคยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ก่อนที่จะเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมระดับตำบลต่อไป

4) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ จารีตและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

5) สร้างจิตสำนึกให้ผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ จิตสำนึกของพลเมือง และคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้งมีการปฏิบัติงานเป็นไป ตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา และ

6) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่ม/ชมรมขึ้น ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเรียนรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในเบื้องต้นผ่านกลุ่ม/ชมรมดังกล่าว ผ่านการพบปะพูดคุย นำเสนอความต้องการรวมถึงปัญหาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2. อภิปรายผล

ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ประเด็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเกิดจากประชาชนมีความรู้สึกรู้สึกว่ามีความรู้ความสามารถน้อย ขาดทักษะและประสบการณ์เรื่องการมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากประชาชนแต่ละคนในพื้นที่มีพื้นฐานด้านการศึกษาแตกต่างกัน อาจทำให้การรับรู้และการเข้าใจแตกต่างกัน ควรให้ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่กับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ประชาชนรู้สึกตัวเองไม่สำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน เป็นหน้าที่ของรัฐคือนักการเมืองท้องถิ่นและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

เท่านั้น ไม่เล็งเห็นผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม โดยสอดคล้องกับสมคิด เลิศไพฑูรย์ ที่ชี้ให้เห็นว่า เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น เขาจะไม่มีความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นของตน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือเสียสละเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิ บทบาทหน้าที่และจิตสำนึกของตน โดยมองว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล มองว่าคนไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร สอดคล้องกับเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่ละคนอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ของตน องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้กับประชาชน และประชาชนอาจมองว่าตนเองไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร รวมถึงไม่เข้าใจโครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบล ทำให้เกิดความคาดหวังที่ไม่ถูกต้องเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองต่อข้อเสนอหรือความต้องการ จึงนำมาซึ่งการเสื่อมศรัทธาของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมได้ สอดคล้องกับรุ่งนภา ตาอินทร์ ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมในเรื่องเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง มีฐานะยากจน ต้องหาเช้ากินค่ำ การเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจทำให้ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับประภาศรี ทักษ์สินสุข ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ และรายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา มองเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่อง ไกลตัว ทำให้เกิดการเพิกเฉยต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับจันทนา สุทธิจารี ที่ชี้ให้เห็นว่า การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนมาจากการขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมือง โดยคิดว่าสิ่งที่ผู้บริหารและพนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบลจัดทำขึ้นเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมกับชุมชนอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับคะเนียงและคณะ ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และความเชื่อดั้งเดิมว่า “ข้าราชการเก่งกว่าประชาชน” และห่างเหิน ไม่ผูกพันกับชุมชน/องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ไม่สนใจหรือใส่ใจในผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรม/โครงการขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาที่อาจจะส่งผลต่อชุมชนได้ เนื่องจากขาดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของท้องถิ่น ทำให้ไม่ผูกพันและเกิดความรู้สึกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สอดคล้องกับวุฒิสาร ตันไชย ที่ชี้ให้เห็นว่า มองว่าปัญหาที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วน

ร่วมเท่าที่ควรเป็นเพราะทัศนคติของประชาชนมีต่อการเมืองมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว คนไทยขาดวัฒนธรรมของพลเมือง (civic culture) ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น วิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นคือชาวบ้านมีการประนีประนอมสูงเพราะความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

นอกจากนี้ยังเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมไม่ ประสบผลสำเร็จคือ ทัศนคติและค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล และประชาชน ทำให้มีการใช้และตีความ “การมีส่วนร่วม” ที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมไม่มีคุณภาพและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐคิดว่าประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้และไม่รู้อะไรมากนัก จึงไม่ควรให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การจัดสรรงบประมาณด้านนี้มีจำนวนจำกัด ประชาชนมักไม่พอใจที่หน่วยงานรัฐให้เป็นเพียงผู้มารับทราบรับฟังข้อมูลจากทางราชการมากกว่าเป็นผู้ร่วมดำเนินการและร่วมตัดสินใจในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ควรคำนึงถึงช่วงเวลาและสถานที่ของประชาชนในพื้นที่เพื่อความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วม บางครั้งการเข้ามามีส่วนร่วมก็เกิดจากความเกรงใจ หรือบิบบังคับทางอ้อมจากผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่มีคุณภาพเพราะประชาชนมาแต่กายแต่ใจไม่ได้อยากมาร่วมด้วย

ทั้งนี้ หัวใจหลักของการปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ เป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนมีค่อนข้างน้อย ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ และขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลทำให้การปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. ประเด็นการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีด้านการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีด้านการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม คำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบต่อตนเองและชุมชน และเชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เป็นหนึ่งเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ซึ่งการที่ประชาชนมีจิตสำนึกและถือว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ ต้องการที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม อยากให้ชุมชนเกิดการพัฒนากลับ

แสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการคัดค้านข้อบังคับหรือมติขององค์การบริหารส่วนตำบล นิคมพัฒนา ที่ทำให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับความเดือดร้อน การแสดงความคิดเห็นของประชาชนดังกล่าวถือเป็นหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับการรับฟังความคิดเห็น (consult) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ตามความรู้ความสามารถของตนที่มีอยู่ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในการร่วมแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ และการที่ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการบริหารงานและบริการประชาชน มีความเป็นผู้นำสูง มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ล้วนส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริพัฒน์ ลากิจิตร ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ มากน้อยเช่นกัน และสอดคล้องกับอนุภาพ ธิรลภ ที่เห็นว่า ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และสอดคล้องกับนิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ที่เห็นว่า การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้น ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว จะทำให้กิจกรรม/โครงการ และบริการสาธารณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง และความต้องการของประชาชนเหล่านั้นก็จะได้รับการตอบสนองด้วยเช่นกัน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากเพียงใด ก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและคณะ รวมถึงพนักงานให้ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันผู้บริหาร และพนักงานกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมและเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีด้าน การมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

นิคมพัฒนา และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เป็นอีกหนึ่งเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

การที่ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เพราะชุมชนมีบทบาทหรือมีความสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ความเชื่อมั่นศรัทธาของชุมชนที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงาน หากผู้บริหารและพนักงานสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนได้ เช่น กิจกรรม/โครงการเป็นไปตามความต้องการของประชาชน เอาใจใส่ต่อประชาชน ได้รับรางวัลชนะเลิศการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อผู้บริหารและพนักงาน และหากผู้บริหารและพนักงานเข้าไปร่วมในกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ให้การต้อนรับและให้บริการกับคนในชุมชนเป็นอย่างดี เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของคนในชุมชน ชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริพัฒน์ ลากิจิตร ที่พบว่า ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทหรือมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลเพราะบุคคลอยู่ในบริบทของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม การรวมตัวกันในชุมชนตั้งกลุ่มต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ มากน้อยเช่นกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของชูชาติ พ่วงสมจิตร ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนนั้นก็มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชนและคุณลักษณะของบุคคลในชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูผลงานและวิธีปฏิบัติงาน และปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนด้านอื่น ๆ

2.3 ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีด้านการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้บริหารเป็นคนต้องถิ่นบริหารงานเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา เป็นอีกหนึ่งเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ซึ่งการที่มีผู้บริหารและพนักงานเกิดและเติบโตในพื้นที่นั้น ๆ จะทำให้

มีสายเลือดของคนในพื้นที่อย่างเข้มข้น อีกทั้งยังมีจิตวิญญาณของนักพัฒนาอย่างเต็มตัว รวมถึงการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลงกล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ส่งผลทำให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการปฏิบัติงานทุกกระบวนการหรือขั้นตอนจะต้องเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนในพื้นที่ ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติเพื่อเอื้อประโยชน์แก่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ มุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงจุด และทันเวลาที่ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชนภรณ์ บัวคำภา ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีความพร้อมทางด้านทรัพยากร และด้านการเงิน รวมไปถึงจำนวนของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริพัฒน์ ลากจิตร ที่พบว่า ปัจจัยด้านองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา มีประสิทธิภาพพิจารณาหมู่บ้าน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ มากน้อยเช่นกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของชูชาติ พวงสมจิตร ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนนั้นก็มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชนและคุณลักษณะของบุคคลในชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครู ผลงานและวิธีปฏิบัติงาน และปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับผลการศึกษาดำรงค์ วัฒนา และคณะ ที่พบว่า ลักษณะของผู้นำ วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาของฝ่ายบริหารที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ ในการจัดการท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำมีวิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะมีความพร้อมและขีดความสามารถในการจัดการสูง รวมทั้งในการแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทธนุ ศรีไสย์ ที่พบว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรคัดสรรที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาทั้ง 4 ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใสขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ความพึงพอใจ และความเชื่อถือของประชาชนต่อองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ออกาประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทที่จัดขึ้น ในขณะที่ความโปร่งใสขององค์กรอาจมีอิทธิพลทางอ้อมในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อองค์กรเป็นต้น

ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาจะประสบความสำเร็จและเป็นการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้ง 3 ส่วนดังกล่าวข้างต้นมาสนับสนุน ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นสามารถนำมาซึ่งประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยประชาชนได้รับข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหวการบริหารงานด้านบุคคล แผนงานกิจกรรม/โครงการ ด้านการเงิน ระเบียบและกฎหมาย ทำให้การพัฒนา รวมถึงการแก้ไขปัญหาและการจัดบริการสาธารณะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ถือเป็น การควบคุมการปฏิบัติงานการใช้อำนาจของคณะผู้บริหาร และพนักงานให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใสและเป็นธรรม ปราศจากข้อขัดแย้ง และลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

3. ประเด็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา

ผลการศึกษาพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้มีการส่งเสริม หลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การปลูกฝังค่านิยมแก่ประชาชนในพื้นที่นิคมพัฒนาให้มีความรู้สึกผูกพันและเกิดความรู้สึกว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การดำเนินการใดๆ ของ องค์กรบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการปกป้อง ห่วงแหม่น สามัคคีและสร้างการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่นประสบความสำเร็จง่ายขึ้น เพราะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมแก่ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่และพนักงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของพลเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะสิทธิเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล การสนับสนุนให้ใช้เวทีชาวบ้าน เพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนและสร้างการเรียนรู้แก่คนในชุมชนเบื้องต้นก่อน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคุ้นเคยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ก่อนที่จะเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมระดับตำบลต่อไป การส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ จารีตและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและสร้างการมีส่วน

ร่วมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน การสร้างจิตสำนึกให้ผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาขีดมันในหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานรวมถึงคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ จิตสำนึกของพลเมือง และคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้ง มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัดมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา และการส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่ม/ชมรมขึ้น ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเรียนรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในเบื้องต้นผ่านกลุ่ม/ชมรมดังกล่าวผ่านการพบปะพูดคุย นำเสนอความต้องการรวมถึงปัญหาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ทั้งนี้ แสดงให้เห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและได้สร้างหลักการมีส่วนร่วม (IAP2) ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น การให้ข้อมูล ข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การให้เข้ามาร่วมปฏิบัติงานหรือเสนอแนะ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาร่วมตัดสินใจ และการให้ประชาชนได้มีการตัดสินใจ ในโครงการที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็นซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การยอมรับในที่สุด รวมถึงทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะชุมชนที่เข้มแข็งต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดูแลปกป้องผลประโยชน์ ของชุมชน และทำให้การบริหารงานนั้นโปร่งใส เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เป็นประจำจะทำให้ผู้ที่จะทุจริตหวาดกลัวที่จะกระทำผิด และทำได้ยากขึ้น เพราะกลัวถูกร้องเรียนและตรวจสอบจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 เป็นแค่เพียงกลไกหรือฟันเฟืองหนึ่งเท่านั้น ยังมีอีกหลายกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ เช่น ภาคประชาชนจะต้องมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ต้องตระหนักว่าประชาชนคือเจ้าของพื้นที่ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่ถือว่าเป็นภาระต่อการทำงานขององค์กร แต่อย่างใด ดังนั้น การที่จะบรรลุเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญได้นั้น จึงต้องอาศัยการขับเคลื่อนกลไกของหลายๆ ภาคส่วนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมตั้งแต่ฐานรากจาก ในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2550 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนให้คำแนะนำแนวทางการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้อย่างถูกต้อง

3.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชนเกิดความรัก ห่วงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน รวมถึงตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย หรือจัดกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการมีส่วนร่วม

3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเลือกช่วงเวลาและสถานที่ในการทำกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้กระทบกับเวลาทำงานและเดินทางของประชาชน เมื่อประชาชนมีความพร้อม ก็จะเต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้การมีส่วนร่วมมีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม

3.2.2 ควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อสามารถเก็บตัวอย่างได้ครั้งละมาก ๆ และทั่วถึงกว่าเชิงคุณภาพในระยะเวลาที่จำกัด

3.3 ปัญหาอุปสรรคในการวิจัย

3.3.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร และพนักงานส่วนตำบลนิคมพัฒนา (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา) ในระหว่างที่ดำเนินการทำวิจัย ทำให้การเข้าสัมภาษณ์ต้องล่าช้าออกไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณ์สัมพันธ์ เมณะสุด และคณะ (2546) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการตาม
หลักธรรมาภิบาล (Local Administrative Organization and Good Governance)
กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า
- โกวิท พวงงาม (2542) การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์
- _____. (2546) วิพากษ์ท้องถิ่นไทย: รวบรวมจากบทวิเคราะห์คอลัมภ์ประชาคมท้องถิ่นจาก
นิตยสารสยามรัฐ พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มิตรภาพ
- _____. (2553) ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส กรุงเทพมหานคร
มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ (2532) ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี้ยว และคณะ (2545) รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 นนทบุรี
สถาบันพระปกเกล้า
- จรัส สุวรรณมาลา (2538) ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค กรุงเทพมหานคร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- _____. (2547) นวัตกรรมท้องถิ่นไทย เล่ม 9 กรณีศึกษาด้านการเมืองและการมีส่วนร่วมและด้าน
การบริหารงานทั่วไป กรุงเทพมหานคร สถาบันวิถิใหม่ท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จันทนา สุทธิจารี (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชน การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับประชาชน กรุงเทพมหานคร วิ.เจ.พรีนติ้ง
- เจริญ เจษฎาวัลย์ (2545) การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล (Setting Good Governance Standards)
นนทบุรี สำนักพิมพ์พอดี
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์
- ชัยอนันต์ สมุทวานิช (2539) 100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชการวิวัฒนาการของอำนาจรัฐและ
อำนาจการเมือง กรุงเทพมหานคร พี.เพรส

- ชำนานัญ ยูวบูรณ์ (2503) การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย
พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
- ชินรัตน์ สมสืบ (2539) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท นนทบุรี โครงการ
ส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____ (2539) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ปริญญาานิพนธ์
ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) การปกครองท้องถิ่นไทย กรุงเทพมหานคร พิมพ์ณศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์
- ไชยวัฒน์ คำชู (2545) การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ดำรง วัฒนา และคณะ (2547) การประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับ
การถ่ายโอนและความเหมาะสมของภารกิจที่จะถ่ายโอน รายงานการศึกษาวิจัย
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ
สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- ถวิลวดี บุรีกุล (2545) โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดผลการบริหารจัดการที่ดี นนทบุรี
สถาบันพระปกเกล้า
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- ชนภรณ์ บัวคำภา (2553) การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของบุคลากรในองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลตำบลคิ่งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและ
สิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
- ชเนศวร เจริญเมือง (2535) การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่นอีกมิติหนึ่งของ
อารยธรรมโลก กรุงเทพมหานคร โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- ชวีช เบญจาทิกุล (2529) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา :
หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและ
สงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527 วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ธีรยุทธ บุญมี (2541) สังคมเข้มแข็ง ธรรมรัฐแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สายธาร
นพกาญจน์ เมตานนท์ (2541) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีชุมชนแออัดยานนาวา เอกสารวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบล รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้า
- นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2552) การปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน
นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชน : ความยั่งยืนของประชาธิปไตย
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- _____ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม (2543) “บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย”
เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปภาศรี ทักย์สินสุข (2532) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท : ศึกษา
เฉพาะกรณี โครงการสุพรรณบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2526) การปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร : พิธีพัฒนา
- ประยูร กาญจนกุล (2538) คำบรรยายกฎหมายปกครอง กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเวศ วะสี (2541) ธรรมรัฐจุดเปลี่ยนประเทศไทย กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท
กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไพบุลย์ ช่างเรียน (2530) การคลังท้องถิ่น : ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท นิตยสารการทำเรือ
_____ (2542) สังคม วัฒนธรรม และการบริหารแบบไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สมาธรรม

- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ในปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร โสภการพิมพ์
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย
- รุ่งนภา ตาอินทร์ (2551) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ลิขิต ชีรเวทิน (2535) รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท
กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิษณุ เครื่องงาม (2530) กฎหมายรัฐธรรมนูญ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติ
บรรณาการ
- วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาลการมีส่วน
ร่วมของประชาชนและกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
เดือนตุลา
- วุฒิสาร ต้นไทย (2545) การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร
ธรรมดาเพรส
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ (2545) การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์โครงการจัดพิมพ์คปไฟ
- สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง (2547) “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” รายงานการวิจัย
- สนิท ขาวสะอาด (2539) ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ศึกษากรณี
โครงการประจําหมู่บ้าน อำเภอเมืองนครพนม และอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สนิท จรอนันต์ (2543) ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร บสุขุมและบุตร
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2543) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรมการปกครอง

- ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____. (2547) กฎหมายการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สำนักคณะรัฐมนตรีและราชกิจจา
นุเบกษา
- สมบัติ ชำรงชัญญะ (2542) การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
เสมาธรรม
- _____. (2543) นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ กรุงเทพมหานคร
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2544) ชรรมาภิบาล : การมีส่วนร่วมของประชาชนและ
กระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สายธาร
- สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (2550) รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น
- สิริพัฒน์ ลากิจิตร (2550) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
- สุทธนู ศรีไสย์ และคณะ (2544) องค์การปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและ
การมีส่วนร่วมของประชาชน กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า
- สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา (2546) การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลบ้านฉาง วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุเทพ คุณกิตติ (2548) หลักธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนคร
ขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- เสน่ห์ จามริก (2523) การเมืองกับการศึกษาของไทย กรุงเทพมหานคร โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์
สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- หยุด แสงอุทัย (2535) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
ประกายพริก

อนุภาพ ธีรลาภ (2528) การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 ชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโท สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 อนุรักษ์ นิยมเวช (2554) บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
 กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

อมร รักษาสัตย์ (2543) หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
 กรุงเทพมหานคร การันต์การพิมพ์

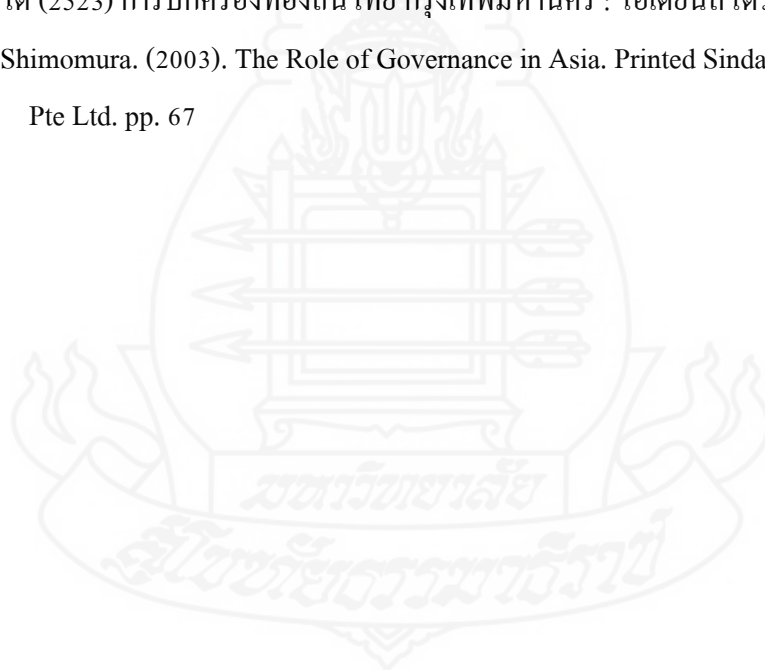
อมรา พงศาพิชญ์ (2541) ธรรมนูญและธรรมนูญรื้อกับองค์กรประชาสังคม กรุงเทพมหานคร
 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรพินท์ สพโชคชัย (2540) สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี รายงานที่ตีพิมพ์โดย

อรอนงค์ ธรรมกุล (2539) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น : วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโท สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล

อุทัย หิรัญโต (2523) การปกครองท้องถิ่นไทย กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์

Yasutami Shimomura. (2003). The Role of Governance in Asia. Printed Sindoapore : Utopia Press
 Pte Ltd. pp. 67

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แบบสัมภาษณ์

**เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง**

*****

ชื่อ/สกุล .....ตำแหน่ง ..... อาชีพ .....

หัวข้อสัมภาษณ์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาได้นำหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมมาใช้ในการ
บริหารงานหรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. เหตุผลใดที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนาเข้าไปมีส่วนร่วม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคพัฒนาหรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

4. อะไรที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าว และควรมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร

.....
.....
.....

5. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาคพัฒนามีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

*****

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. นายอรุณ อินทร์แก้ว	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา
2. นายมณูญ วิวรรณ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา
3. นางชนิดา เอมเปีย	หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน รักษาราชการแทน หัวหน้าสำนักปลัด
4. นางเกสร อิวสกุล	หัวหน้าฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
5. นางสาวสุรีย์พร คงประเสริฐ	นักพัฒนาชุมชน
6. นายธีระศักดิ์ กลิ่นมณฑา	นายช่างโยธา
7. นางสาวจิรัฐติกาญจน์ สวัสดิ์	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
8. นายอนันต์ กุศลส่ง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2
9. นางอาณุน ดาวรรณ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3
10. นางสาวรสสุคนธ์ รุ่งรวี	รับจ้างทั่วไป
11. นางนัญญฤกษ์ ปดิมเกสร	ข้าราชการครู
12. นายสมพงษ์ ถนอมทรัพย์	ช่างก่อสร้าง
13. นายสุชาติ ศรีพุทธ	รับจ้างทั่วไป
14. นางสาวนฤนาถ ทองเขียว	รับจ้างทั่วไป
15. นายสุชาติ ยังรุ่งนนท์	รับจ้างทั่วไป
16. นายสมบัติ ผ่องแผ้ว	ช่างก่อสร้าง
17. นางจินดา โพธิ์ศิริ	แม่บ้าน
18. นางสาวกัลยณัฐ วังศรีรัตน์	รับจ้างทั่วไป
19. นางนฤดี นาคศิริมาศ	ค้าขาย
20. นายอำนาจ ศรีพงษ์	ทำสวน
21. นายเนบ คล้ายสีทอง	ค้าขาย
22. นายชาญ แสงจันทร์	ทำสวน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางมีนา จินะโกษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด	19 มีนาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2545
สถานที่ทำงาน	กรมธนารักษ์ ซอยอารีย์สัมพันธ์ ถนนพระรามที่ 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ

